

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1897.   Andra Kammaren.   N:o 42.

Måndagen den 10 maj.

Kl. 12 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 3 dennes.

§ 2.

Till afgörande förelåg till en början herr John Olssons i senaste sammanträde bordlagda anhållan att få till herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet framställa ett spörsmål.

Ifrågavarande spörsmål, som var skriftligen affattadt, upplästes, hvarefter, och sedan herr talmannen låtit uppläsa jemväl § 90 regeringsformen, herr talmannen förklarade sig, på grund af bestämmelserna i nämnda paragraf, förhindrad att på herr Olssons omförmälda anhållan framställa proposition.

Vid af herr talmannen härefter framställd proposition, huruvida kammaren godkände den af honom sålunda uttalade uppfattning, hördes blandade ja och nej; och fann herr talmannen propositionen vara besvarad med öfvervägande ja. Herr A. Hedin begärde likväl votering, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner herr talmannens vägran att framställa proposition på herr John Olssons ifrågavarande begäran att få till herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet framställa ett spörsmål, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, är frågan härom hänvisad till konstitutionsutskottet.

Omröstningen visade 129 ja mot 81 nej; och hade kammaren alltså beslutat enligt ja-propositionens innehåll.

Efter det denna utgång af voteringen delgifvits kammaren anförde:

Herr John Olsson: Jag anhåller att få reservera mig mot det fattade beslutet, och till stöd för min reservation åberopar jag, att efter min uppfattning det icke finnes ett enda ord i mitt spörsmål, som kan komma i strid med 90 § regeringsformen.

Herr Staaff: Då det beslut, som kammaren nu fattat, efter min mening i högsta grad äfventyrar Riksdagens rätt till granskning af och kontroll öfver regeringens och embetsmyndigheternas åtgärder samt en sådan tolkning af 90 § regeringsformen, som ligger till grund för kammarens beslut, veterligen aldrig förut blifvit ens ifrågasatt, än mindre tillämpad, tillåter jag mig att min pligt som representant likmätigt reservera mig mot det fattade beslutet.

Häruti instämde herrar *Höjer, Wavrinsky, Berg, Branting, Eklund* i Stockholm, *Nydahl, Pantzarhielm, Eriksson* i Elgered och *Holmgren* i Varnhem.

Reservation emot det fattade beslutet anmälades vidare af herrar *A. Hedin* och *Fredholm*.

§ 3.

Vid föredragning af statsutskottets memorial n:o 82, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen om pension å allmänna indragningsstaten åt e. o. professorn G. Dillner, blef den af utskottet i nämnda memorial föreslagna voteringspropositionen af kammaren godkänd.

I sammanhang härmed tillkännagaf herr talmannen, att gemensamma omröstningar öfver de voteringspropositioner, som redan blifvit eller derförinnan kunde varda af båda kamrarne godkända, komme att ega rum nästa onsdag den 12 dennes.

§ 4.

Ordet begärdes af

Herr Johansson i Noraskog, som yttrade: Då efter min senaste sjukdom det endast har varit med stor möda och svårighet, jag stundom kunnat deltaga i kammarens förhandlingar under förmiddagarna, och det blifvit mig af läkare förbjudet att vara ute på eftermiddagarna eller att befatta mig med riksdagsförhandlingarna under den tiden, ligger deri enda anledningen till min frånvaro i lördags afton, då åtskilliga viktiga frågor här behandlades och afgjordes. Hade jag orkat att då

vara närvarande här, skulle min ställning i bankfrågan hafva varit densamma som reservanternes.

Hvad för öfrigt angår dessa sena aftonsammanträden, hyser jag fortfarande samma uppfattning som den, jag för fyra år sedan uttalade till kammarens protokoll. Jag anser nemligen fortfarande, att dessa nattliga sammanträden hvarken öka kammarens anseende eller dess värdighet.

§ 5.

Föredrogs och bifölls lagutskottets utlåtande n:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af § 4 i lagen den 24 maj 1895 angående anskaffande af hästar och fordon för krigsmagtens ställande på krigsfot.

§ 6.

Till kammarens afgörande förelåg vidare lagutskottets utlåtande n:o 59, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande näringslagstiftning, m. m.

*Angående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m.*

I motion n:o 2 inom Första Kammaren hade herr *P. E. Lithander* hemställt:

att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla:

”att Kongl. Maj:t i nåder behagade genom erfarne handlande och industriidkare samt lagkunnige män låta i ett sammanhang utreda såväl i hvad mån erfarenheten visat ändringar vara behöfliga i 1864 års näringsförfattning, som ock huruvida icke nu gällande lagar, som beröra handel och industri, äro otidsenliga och otillfredsställande, sedan dessa näringsgrenar både i afseende på omfång och mångsidiga rättingar öfverskridit förut ej anade gränser, samt att derefter, så snart det låter sig göra, för Riksdagen framlägga förslag såväl till sådan ändring i näringsförfattningen, att handelsverksamheten i landet må deri hafva stöd för en sund utveckling, som ock till rättegångsbalkens, utsökningslagens, konkurslagens och de lagars för öfrigt, som beröra förutnämnde näringsgrenar, ändring derhän, att i handelstvister och utsökningsmål rättvisa må kunna skipas inom rimlig tid och med nödig säkerhet.”

Vidare hade herr *O. Olsson* i Stockholm i en inom Andra Kam-maren afgifven motion, n:o 50, föreslagit:

att Riksdagen ville, med godkännande af hufvudsyttet i motionärens framställning, för sin del besluta, att till Kongl. Maj:t aflåta skrifvelse, innefattande begäran, att Kongl. Maj:t ville förordna om utredning i fråga om lämpliga åtgärder till förekommande af illojal konkurrens i handels- och industriverksamheten samt efter en sådan utredning till Riksdagen aflemna lagförslag derom.

Angående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m.
(Forts.)

Utskottet hemställde:

- 1:o) att herr Olssons motion ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda;
- 2:o) att herr Lithanders motion ej heller måtte vinna Riksdagens bifall.

Vid utlåtandet var fogad reservation af ledamoten af Första Kammaren herr *C. F. Pettersson*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka Riksdagen besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t behagade låta utreda, om och i hvad mån en sund utveckling af affärslifvet i vårt land kräver ändring i näringsförordningen af 1864 och i öfriga nu gällande lagar, som beröra handel och industri, samt att, om så är, snarast möjligt låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar.

Efter föredragning till en början af *mom. 1)* af utskottets hemställan anförde:

Herr O. Olsson i Stockholm: Herr talman, mine herrar! Sedan min motion blifvit till Riksdagens Andra Kammare aflemnad, hafva från många handels- och industriföreningar ingått instämmanden deri och erkännande af det stora behovet af en lagstiftningsåtgärd för hämmande af den illojala konkurrensen. I pressen hafva såväl den liberala som den konservativa delen uttalat sig för, att någonting bör göras för att hämma denna konkurrens. Vi hafva ju också redan lagbud, som gå i den af mig angifna riktningen. Vi hafva ju margarinlagen. Den är till för att skydda producenten såväl som konsumenten. I de länder, der det finnes en sådan lag, som jag förordat, har den ock visat sig vara välgörande och lyckobringande.

Att frågan detta år fallit är ju klart, då Första Kammaren redan afslagit min motion. Men frågan är af så stor betydelse för producenter och konsumenter, för en sund utveckling af vårt näringslif, att den måste återkomma med nya skäl och till ny pröfning.

Herr talman! Jag skall icke upptaga Riksdagens Andra Kammares tid i Riksdagens elfte timme med vidare skäl och bevisföring.

Herr Centerwall: Herr talman, mine herrar! Jag skall börja med att vördsamt anhålla, att diskussionen må få röra båda punkterna i utskottets utlåtande.

Denna hemställan bifölles, i följd hvaraf herr talmannen lät uppläsa jemväl *mom. 2)*, och lemnades derefter ordet å nyo till

Herr Centerwall, som nu yttrade: Man skulle möjligtvis kunna säga, att den här frågan är under föregående riksdagar väl mycket debatterad för att tagas upp nu igen, i synnerhet när man vet, att utskottets förslag blifvit antaget af Första Kammaren. Men endast en del af densamma har debatterats under såväl Riksdagen år 1895 som Riks-

*Ängående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m.
(Forts.)*

dagen år 1896. År 1896 var den före, som herrarne veta, den 4 mars, och då framställes yrkanden både för och emot det då föreliggande förslaget i herrar Swartlings och Petris motioner, att det skulle fordras en viss kompetens för att få idka handel. Nu kan det vara ganska betänkligt för en person, som är frihandlare — d. v. s. så mycket frihandlare, som man är i Sverige: vi mena kanske i sjelfva verket med frihandlare moderata protektionister — att yrka på något slags inskränkning i den näringsfrihet, som blifvit medgifven genom förordningen af den 18 juni 1864. Men för min del tror jag icke, att det nu är fråga om en inskränkning i egentlig bemärkelse, utan snarare om en reglering af näringsfriheten. Icke kan man väl påstå, att någon inskränkning är ålagd en apotekare i hans näringsfrihet därför, att han är tvungen att aflägga vissa kompetensprof, som visa, att han är hemma i de författningar och föreskrifter, som reglera hans verksamhet, och att han förstår att handhafva de medel, som sättas i hans hand. När nu den kongl. förordningen af den 4 maj 1855 fordrar, att en handlande skall kunna föra böcker, d. v. s. det lilla, som i förordningen kommer under begreppet handelsböcker, en dagbok, en brefbok och en inventariebok, är det väl icke heller för mycket, att man på förhand sätter honom i stånd att fullgöra hvad nämnda förordning fordrar, så att man icke med vett och vilja åstadkommer, att han blir en lagbrytare.

Jag skulle icke uppträdt här, om icke närmaste anledningen varit, att jag från handelscorpsen i den stad, jag har äran att representera, fått emottaga talrika anmaningar att göra det. Folket der instämmer i allmänhet i det yttrande, som herr Swartling hade under diskussionen förra året. Herr Swartling sade efter mitt förmenande ganska riktigt: att den, som är så klen utrustad, att han ej eger förmåga att inhemta den ringa kunskap, som behöfves för verkställande af "den bokföring, som jag här förut omnämnt, saknar en af de förnämsta egenskaper, som en affärsman bör ega." "Han behöfver nemligen", fortsatte herr Swartling, "kunna bedöma sin egen affärsställning." Icke kan det väl heller anses såsom någon verklig inskränkning i näringsfriheten, om man, såsom herr O. Olsson föreslagit, inskränker den illojala konkurrensen. För min del tror jag icke heller, att det kan anses såsom någon inskränkning i hvad man rätteligen menar med handelsfrihet, om man vill införa en snabbare procedur för dessa delikata handelsmål, som efter min uppfattning icke kunna riktigt bra behandlas af de allmänna domstolarne, huru lämpliga deras ordförande och bisittare än må vara. Icke heller tror jag, att det kan anses såsom någon inskränkning, ifall man skärper konkurslagen därhän, att det icke vidare skulle bli möjligt att underlåta att föra böcker och så i sista hand låta tillkalla någon af dessa bokförande herrar, som förekomma så talrikt, för att uppgöra ett slags räkenskapsböcker, och på det sättet gå fri.

Nu medgifver jag, att, då man talar om missförhållandena inom handelsverlden, man visst icke skall skylla allt på lagstiftningen; utan man må väl också, såsom det förut blifvit sagdt här i Andra Kam-maren, tala om, att icke litet beror derpå, att grosshandlare och större

Angående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m.
(Forts.)

affärsmän gifva alldeles för lång och utsträckt kredit, och vidare derpå, att handelsresande pressa på hvarenda menniska, som sätter upp en handel, och förmå dem alla att köpa mera, än de kunna betala.

Men missförhållandet må bero på det ena eller det andra, faktum är, att det *är* ett missförhållande. Den, som lefver i en om ock liten, dock liflig affärsstad, han får dagligen se sådana ting, att hans hjerta blöder, när han tänker derpå. Han ser en affärsman med kapital, yrkesskicklighet och förmåga på alla sätt, öppna en affär, och denna affär går på grund af de egenskaper, jag nyss påpekade, alldeles förträffligt till en början, men så komma der 1, 2, 3, 4 stycken herrar — det är i synnerhet fallet inom manufaktur- och specerihandelsbranchen — ja det kan hända, att det kommer ända till 5 å 6 sådana, och så börjas en mördande konkurrens; först undersälja de den äldre konkurrenten och hvarandra inbördes, emedan de veta, att de ändå icke komma att betala sina förlagsgifvare, se'n göra de konkurs och så följer realisationen. Detta är så fullständigt afhandladt i motionerna, att jag icke vidare skall gå in derpå, utan jag vill sammanfatta hvad jag har sagt i följande: då det är ett faktum, att missförhållanden existera å detta område, bör man, hvilken åsigt man än har, taga något steg för att afhjelpa dessa missförhållanden. I år kan visserligen ingenting göras, ty Första Kammaren har gjort detta omöjligt, men denna kammare kunde åtminstone afgifva en opinionsyttring, så att frågan kunde återkomma till nästa år. Då det icke finnes ringaste hopp, att denna kammare i sådant syfte skulle vilja antaga vare sig herr Lithanders eller herr Olssons motioner — i synnerhet herr Lithanders motion är, efter mitt förmenande, omöjlig både till form och omfattning — så tror jag därför, att det skulle kunna gå lättare att få ett bifall till herr C. F. Petterssons reservation. Han anser: "att utskottet bort tillstyrka Riksdagen besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t behagade låta utreda, om och i hvad mån en sund utveckling af affärslifvet i vårt land kräfver ändring i näringsförordningen af 1864 och i öfriga nu gällande lagar, som beröra handel och industri, samt att, om så är, snarast möjligt låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar."

Denna reservation synes mig så vid, att under den skulle kunna inrangeras allt hvad man begär, eller åtminstone det viktigaste, nemligen en allsidig utredning om, huruvida de förordningar och stadgar, som ha afseende å nu omtalade förhållanden, verkligen fortfarande äro lämpliga.

Herr talman, jag yrkar alltså bifall till herr C. F. Petterssons reservation.

Herr Björck instämde häruti.

Herr Petri: Herr talman! Då de ifrågavarande motionerna redan fallit i Första Kammaren, torde det icke vara skäl uti att uppehålla kammaren med något längre tal, och jag har icke heller tänkt det, men jag kan icke underlåta att konstatera, att ibland handels- och

näringsidkarekretsar det finnes en djupt rotad öfvertygelse, att någon-ting bör göras, och göras snart, för att få en revision af nu gällande handels- och näringslagstiftning. Att en sådan åsigt finnes, visas af alla de skrivelser, som, hvarje gång dessa frågor varit under behandling i Riksdagen, dit inkommit med yrkande om understöd för dem, och särskildt i år har så väl jag som en massa andra riksdagsmän fått skrivelser med tusentals underskrifter ifrån alla delar af landet, hvari hemstälts, att vi måtte arbeta för, att Riksdagen tillmötesginge önskningarna inom handels- och näringsidkarekretsar.

Det kan icke heller nekas, att det finnes åtskilliga bristfälligheter i vår näringslag, som stiftades 1864 — den är således öfver 30 år gammal — och utom de bristfälligheter, som äro påpekade dels af motionären, dels utaf den föregående talaren här skulle jag kunna nämna en hel del andra, men som jag dermed kanhända skulle upptaga kammarens tid för mycket, skall jag icke göra det.

Jag tycker dock icke här begäres så mycket, när man endast begär att få en skriftelse till stånd om en utredning, hvarigenom man skulle utfinna något sätt att, utan nämnvärdt ingrepp i näringsfriheten, som vi alla värdera, dock kunna ta bort det sjelfsväld och de olägenheter, som onekligen inrotat sig. Jag tycker därför också, att man mycket väl skulle kunna antaga herr Petterssons i Första Kammaren reservation.

Vi äro icke här den enda lagstiftande församling, som har att taga i öfvervägande sådana medgifvanden till förmån för handels- och näringsidkarne.

I Danmark har på Riksdagens initiativ tillsatts en komité, som utarbetat förslag till ändringar och i Norge har tillsatts enligt stortingets beslut en komité, som för närvarande arbetar på att finna en lösning af frågan.

Jag skulle därför gerna önska, att svenska Riksdagen, när frågan kommer igen, — ty det är fullkomligt säkert att, med den opinion, som råder, den kommer igen, den kan icke annat — icke måtte ställa sig afvisande mot de önsksningar, som komma ifrån en stor, lojal och närande samhällsklass, som icke, så vidt jag vet, begärt och aldrig fått några fördelar af Riksdagen. Jag hade icke tänkt göra något yrkande, men då den föregående talaren så har gjort, i det han yrkade bifall till herr Petterssons reservation, skall jag be att få förena mig i hans yrkande, oaktadt jag icke har stort hopp om, att det vinner framgång nu; men jag vill under alla förhållanden lägga kammaren på hjertat, att, när denna fråga återkommer, kammaren måtte visa sig gynnsamt stämd mot densamma.

Med herr Petri förenade sig herrar *Lindgren* och *Elis Nilsson*.

Herr Andersson i Lydde: Utskottet har, som synes, afstyrkt motionerna, och öfver att så skett tager jag mig friheten uttala mitt beklagande.

Ty jag anser, att den utredning, som herr Lithander begärt, borde komma till stånd genom Kongl. Maj:ts försorg med tillhjälp af redbara, praktiska och i näringarne kunniga män, biträdde af lagkloke;

*Angående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m.
(Forts.)*

Angående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m.
(Forts.)

den är både nyttig och nödvändig. Som skäl härför vågar jag påpeka det varma understöd i hela vårt land, som herr Lithanders motion vunnit. Litet hvar hafva vi fått mottaga bevis härpå i form af petitioner, undertecknade af köpmän, fabriks- och näringsidkare, hvilka uttalat sin varma tillslutning till herr Lithanders motion. Jag har, för att nu särskildt nämna mig, ifrån den ort jag representerar, Marks härad, erhållit adresser ifrån industriidkare, fabrikanter och köpmän, som uttalat sin varma anslutning till motionens syfte.

Hvad mig sjelf beträffar, så har jag en 30-årig erfarenhet i köpmannabranschen, och har på grund deraf kommit till den åsigten, att det skulle vara mycket nyttigt, om vi utöfver hvad vår nuvarande lagstiftning innehåller, kunde få lagbestämmelser, som kunde stäfja det ofog, den oredlighet och humbug, som för närvarande vunnit så starkt insteg i handelslivet. Jag har, mine herrar, här i min hand en petition från Jönköpings län. Der är i vissa punkter uppställt ett sammandrag så att säga af klämman i herr Lithanders motion; och jag skall be att få, så godt jag kan, försvara en del af dessa punkter.

Der säges först, att "utsökning af fordringar, i synnerhet å landet, är för långsam, och att häraf icke sällan uppkomma betydliga förluster". Ja, jag skall be att få erinra, huru härmed förhåller sig i landsorten. På de ställen, der rättskipningen är bäst, ha vi ting endast tre gånger om året; på andra ställen har man blott två ting om året, och jag har hört talas om, att uppe i Norrland fins orter, der ting hålles endast en gång om året. Jag skall derefter be att få framlägga ett praktiskt exempel — ett af de många hundra jag har från min verksamhet som köpman. Jag har t. ex. en fordran af en tredskande köpman — är det redbara och solida köpmän, man har att göra med, behövas inga lagar — och då är det nästan alldeles omöjligt att af denne tredskande få ut beloppet; ty förhållandet är, att, om jag lag-söker en sådan man, som icke vill betala — det är t. ex. en fordran på 1,000 kronor — så infinner han sig icke vid det första tinget, icke heller vid det andra, och icke vid det tredje. Han infinner sig icke, förrän han blir hemtad, ty han har ju under tiden ränta på pengarne, han slipper så länge att betala ut dem; och för en person, som har ondt om pengar, kan det betyda ganska mycket. Jag har erfarenhet af, att det kan gå om både tre, fyra och fem år, innan jag lyckas få betaldt af en sådan köpare. Huru tro herrarne, att detta skall kännas för en köpman eller fabrikant att, då man borgar ut varor, få vänta på likvid så länge. Det går så, att äfven en redbar och dugtig köpman mången gång med bekymmer och fasa ser, att han sjelf kanske en vacker dag till följd af dessa förhållanden icke skall kunna vara så redbar och samvetsgrann, som han är och vill vara.

Vidare är det att märka, att, på den långa tid, som åtgår, innan man får dom på en tredskande köpare, denne hinner resa till Amerika och der förstöra hvad han orätmätigt tagit med sig — ja, jag vill till och med påstå, att han hinner komma tillbaka och förtjena en förmögenhet, innan man får dom på honom. Det är ju klart, att ett sådant förhållande bör afhjelpas.

Nu säger lagutskottet i sitt betänkande: "att särskildt affärsmän

skulle hafva berättigade anspråk på en för dem särskildt ordnad, snabbare rättskipning än andra samhällsmedlemmar kan utskottet icke medgifva.“

Härvid skall jag emellertid tillåta mig erinra, att, sedan den tid, då vår nu gällande utskönningslag antogs, vi fått en mängd utmärkta kommunikationer i vårt land, som då ej funnos. Då måste emellertid, anser jag, äfven lagstiftningen följa med och utvecklas i förhållande till framstegen inom handel och näringar, så att den kan tillfredsställa billiga fordringar. Jag anser mig därför som köpman ha rättighet att fordra — ja, det ordet är litet för starkt, men att *be* kammarerna att åtminstone hjälpa oss köpmän att få sådana bestämmelser, att vi kunna få vår rätt, när den är grundad på rättvisa och billighet. Som det nu är, är det mycket svårt med den saken.

Jag skall *be* att få anföra ännu ett exempel i denna fråga. Om jag har en liten fordran på 40 eller 50 kronor på en köpman, som bor på landet, anser jag det aldrig löna mödan att lagsöka honom på ett så litet belopp, om han ej vill betala, ty kostnaderna äta då upp alltsammans. Derför afskrifver jag alltid sådana fordringar; och jag är säker, att de bland herrarne, som äro köpmän, litet hvar också gjort den erfarenheten.

Vidare säges här i en punkt i petitionen, “att beklagligen alltför många börja handel utan att härför ega nödiga kunskaper och erfarenhet“. Ja, det är sant detta. Jag kan försäkra herrarne, att snart sagdt hvilken bonddräng som helst anser sig kunna bli köpman och blir det också. Jag kan just hemifrån anföra ett exempel på den saken — der var en ung man på min fabrik, som skött en “dressmaskin“ och som hade en 400 kronor; jag försäkrar, att han icke visste skilnad på debet och kredit, men en affär började han ändå. Hur skall en affär sluta, som börjar under sådana förutsättningar eller rättare under ingen förutsättning alls? Han vet ju icke alls, hvad som fordras för en köpman; han vet icke, hvar han bör köpa varorna; han vet icke, huru mycket han skall ta i förtjenst, för att affären skall gå — allt detta är honom främmande. Resultatet blir naturligtvis, att, när det gått ett år eller par, måste han göra konkurs.

Det är en stor olycka, att man icke kan fordra några kompetensvilkor af den man, som skall börja en affär. Jag är icke, mine herrar, mycket för att uppställa skrankor här vid lag, ty jag vet icke, huru de skola ställas för att verka praktiskt — jag vill icke hindra någon att förtjena sitt dagliga bröd på det sätt, han eger lämplighet och förmåga till; men de oegentligheter, som nu råda, äro dock sådana, att man, der så ske kan, måste söka stäfja dem på något praktiskt sätt.

Det säges vidare här i petitionen, “att just denna omständighet är orsak till många konkurser“. Sanningen häraf tror jag mig redan hafva framhållit.

Sedan säges här, “att det vid inträffad konkurs visat sig, det gäldenärens bokföring varit till följd af bristande kunskaper högst otillfredsställande“. Ja, det är alldeles klart, att en, som icke fått någon undervisning i bokföring, icke heller skall kunna något; och

*Angående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m.
(Forts.)*

*Ängående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m.
(Forts.)*

jag vill säga, att jag tror, att 50 procent af våra landthandlande — ja, det är för litet sagdt — icke kunna föra handelsböcker. De kunna icke göra ett bokslut, de kunna knappt göra en inventering, så att de vid årets slut se, huru affären står. En dylik landthandlande saknar all kännedom om affären; han ser ej efter, huru det går — han märker det först, då pengarne börja tryta i kassan, och han får lag-sökningarne öfver sig. Då först ser han, att det står illa till — då börja vinglerierna och trasslet, och han får hålla sig undan; då äro vi inne på den der utsökningsmarschen, jag talade om, och det hela slutar på ett mycket olyckligt sätt.

Derefter säges det i petitionen, "att det sätt, hvarpå konkurs-realisationer nu tillgå, vållar den sträfsamme och redbare köpmannen mången betydlig förlust". Ja, det står ganska illa till med den saken. När i de större städerna inträffar en konkurs, så realiserar man der, hvad man kan; och när detta skett, ger man sig med det resterande lagret ut i landsortsstäderna och annonserar långt förut, att man i den och den staden då och då kommer att realisera varorna till goda priser. Detta verkar, att den stora allmänheten i staden och från landsbygden rundt om infinner sig vid realisationen och köper der, just därför att de tro sig få varorna till så godt pris. De få det också delvis, men just för att det är så billigt köpa de mera, än de behöfva. Följden är, mine herrar, att den på platsen bosatte köp-mannen får ha kvar sitt säsonglager osåldt; han får icke sälja något till folket, ty de tycka, att han är för dyr. Den redbare och sträfsamme köpmannen på platsen kan i följd häraf lida sådana förluster, att han sjelf ej längre kan göra rätt för sig, ty för en köpman med små resurser beror mycket på, att han får sälja sitt lager under den säsong, för hvilken han köpt det. Genom ett sådant här intrång ske alltså svåra olyckor — ty jag vet ej, hvad som kan vara svårare än ekonomisk ruin och de sorger den för med sig, hvilka ej lätt kunna glömmas.

Ja, mine herrar, det skulle vara mycket mera att tillägga i denna sak, men det kan vara nog med det sagda.

Jag anhåller, herr talman, att få yrka bifall till den af herr F. Pettersson vid betänkandet fogade reservation.

Herr grefve Hamilton: Herr talman, mine herrar! Det har väl knappast under denna riksdag framkommit någon motion, som gjort så mycket väsen af sig som herr Lithanders. Derom vittnar ju ock den omständighet, att, ehuru denna fråga fallit i Första Kammaren, så många hos herr talmannen redan antecknat sig för att få ordet. Knappast någon stadsrepresentant här i kammaren torde väl ock finnas, som icke fått från sina kommittenter mottaga mer eller mindre varma yrkanden på, att han måtte främja herr Lithanders motion; och i en del af pressen har man jemväl sett denna motion framhållas som något alldeles ovanligt storslaget. Storslagen kan man ju också med allt skäl kalla den, ty den omfattar ungefär hela den svenska lagstiftningen. Och under sådana omständigheter är det ju ej heller underligt, att motionären äfven lyckats beröra områden, der det både finnes

fog för en ändrad lagstiftning och intresse för en sådan. Men sin ryktbarhet har dock motionen otvifvelaktigt i främsta rummet att tacka det sätt, hvarpå man sökt väcka intresse för densamma — hvilket sätt kommit bra nära något, som motionären sjelf i motionen lifligt skildrat — nemligen reklamens missbruk.

Det är ju helt naturligt att, när stark konkurrens uppstår inom en näring, skola de, som börja känna sig "klämda", helst i våra tider gerna söka hjälp hos statsmagterna — alldeles som man, när det på en gata uppstår folkträngsel, ropar på polis. Men, mine herrar, statsmagterna böra visserligen icke alldeles slå döförat till för dylika rop — men de ha dock ett stort ansvar i fråga om hvad de göra. Det gäller noga att se till att de, som ropa på hjälp, äfven hafva fog för sina klagomål. Och detta är verkligen icke bevisadt endast med att de ådagalägga sig vara i trångmål.

Om jag haft för sed att gå på en väg, och en annan så börjar gå der och så en till, så att, rätt som det är, det blir trångt på vägen, är detta verkligen icke något bevis för, att jag ensam har rättighet att gå der. Så är det emellertid, herr Lithander genomgående resonnerar.

Ett af motionärens önskemål afser det så mycket omtalade yrkandet, att man skulle ålägga alla, som vilja slå sig på handelsyrket, att taga examen i bokhålleri. Detta har nu af den andre talaren i ordningen mycket ifrigt förordats; och han sade så varmhjertadt att, när lagstiftaren stadgar straff för folk för okunnighet i bokhålleri, så bör lagstiftaren ock bereda dem "tillfälle" att lära sig bokhålleri.

Men är det verkligen ett sätt att bereda folk tillfälle att lära sig bokhålleri att säga: "om du ej kan bokhålleri, så får du svälta ihjäl". Då borde väl talaren hellre ha förordat ett stort anslag för anställande af lärare i bokhålleri i alla landets socknar eller föreslagit att införa bokhålleriet i folkskolorna — det vore ju något.

Detta yrkande på, att ingen får bli handlande, som icke aflagt vederbörlig examen i bokhålleri, är för mina öron det besynnerligaste tal, jag någonsin hört. Vi kunna väl ock vara öfverens om, att, skola vi fordra det i fråga om handelsyrket, hafva vi intet skäl att ej utsträcka det betydligt längre. Hvarför ej fordra det, så snart det är fråga om att drifva en affär, som medför skyldighet att föra handelsböcker; och hvarför blott fordra det här? Lagstiftningen om handelsböckers förande är, såsom vi veta, ganska bristfällig, man har länge talat om att flere kategorier borde underkastas dess bestämmelser. Ja, jag kan verkligen ej se, hvarför icke herrarne allesammans borde åläggas att taga examen i bokhålleri.

Det der kan nu låta som ett skämt, men det är dock sannerligen intet skämt. Man måste i sådana frågor som denna alltid noggrant se på grunden för fordringarna och deras konsekvenser. Man måste här i hela deras omfattning betrakta konsekvenserna af denna sträfvan att fordra vissa examina för rättigheten att ärligen försörja sig och de sina. Och dessa konsekvenser tillåter jag mig endast att belysa med en fråga: hvad vilja herrarne att vi skola taga oss till

*Angående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m.
(Forts.)*

Angående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m.
(Forts.)

med dem, som blifva kuggade i dessa examina? Ja, hvad skola vi göra med dem? Är det kanske meningen, att vi skola pensionera dem?

Herr Lithander har låtit förstå, att man skulle ålägga dessa människor att taga examen i bokhålleri, därför att derigenom en massa missbruk skulle förekommas. Jag förstår ej, huru man kan resonnera så. Jag tillåter mig erinra om ett synnerligen träffande yttrande i detta hänseende, som i fjol fälades här i kammaren af en man, som vi ännu ha äran att räkna bland kammarens ledamöter, i fråga om dem, som, då det inträffat konkurs, bli straffade, därför att de ej fört ordentliga handelsböcker. "Jag undrar", sade den talaren, "om det är därför, att de ej kunnat bokhålleri, som de straffats, eller om det icke kanske oftare varit därför, att de kunnat det allt för väl."

Jag ber eder, mine herrar, emellertid observera, att, under det att herr Lithander så varmt talar om, att denna examen i bokhålleri skulle ha en så underbart moraliskt stärkande verkan på vårt folk, hufvudskälet dock för honom är, att det är ett så "omåttligt stort" antal medborgare, som på grund af den nuvarande näringsfriheten lockas in på handelsbanan. Det är *det*, som skall hindras, såväl genom denna examen som genom åtskilliga andra motionärens projekt; man skall utestänga folk ifrån handelsbanan och bringa dem in i andra yrken för att de nuvarande handelsidkarne ej skola få flere besvärliga konkurrenter utan få besitta den kundkrets, som de anse vara sin lagliga tillhörighet. Jag får säga, att det gjorde på mig ett underligt intryck, då jag nyss hörde en aktad ledamot af kammaren, en af representanterna för Elfsborgs län, såsom exempel på, huru illa det står till, tala om, att en hos honom anställd pojke, som lyckats spara ihop 400 kronor, men enligt talarens åsigt icke kunde skilja på debet och kredit, nu slagit sig på att bli egen handlande. När jag hörde denne talare, kom jag att tänka på, hur mången fattig pojke just från talarens hembygd, börjat med två tomma händer och slutat såsom millionär, icke på grund af några djupa insigter i bokhålleri, utan i följd af god begåfning och mycket arbete. Å nej, mine herrar, låtom oss ej underkasta invånarne i Mark och Kind någon examen i bokhålleri; de reda sig nog ändå.

Ett annat af herr Lithanders önskemål går ut på, att lagstiftningen måtte ändras så, att handelsidkare få rättvisa skipad "inom rimlig tid". Ja, det vore ju mycket lämpligt, att lagstiftningen ändrades på det sättet, men hvarför i all rimlighets namn skall rättvisa skipas "i rimlig tid", blott för handelsidkare? Äfven andra kunna väl ha anspråk derpå. För min del kan jag till och med ej alis gå in på, att en handlande har mer behof af att få rättvisa "inom rimlig tid" än en annan medborgare.

På hvad sätt skulle vidare detta ske? Jo, genom införande af handelsdomstolar. Jag undrar, om den högt aktade motionären verkligen haft riktigt klart för sig, hvad som menas med handelsdomstolar. Han betraktar dem tydligen som ett trollmedel för vinnande af snabbara rättskipning. Men har han tänkt på, huru detta skall vinnas med bibehållande af vår nuvarande rättegångsprocedur och vår nuvarande instansordning? Eller har han reflekterat öfver, hvad det inne-

bär att på detta område, och endast på detta område införa en ny ordning i såväl det ena som det andra hänseendet? Frågan om handelsdomstolar har ju flera gånger helt nyligen varit före här i Riksdagen. Jag har haft rätt stora sympatier för den frågan, nemligen under den form att man skulle införa dylika domstolar på försök i några af rikets större städer med frihet för den som ville att underkasta sig deras domslut.

Men det är ej *det*, som herr Lithander och de, som petitionerat för hans motion, vilja. De säga, att särdeles på landet, der rättsskipning blott eger rum några få gånger om året, då det hålles ting, behovet af särskilda handelsdomstolar måste vara särdeles stort. Jag vet ej, om man afsett, att alla landsbor, som kunna bli föremål för lagsökning från handlandenäs sida, skola släpas in till nästa stad och der summario processu dömas af en handelsdomstol eller om man velat införa handelsdomstolar i alla landsbygdens kommuner? Det ena som det andra synes mig lika orimligt och blott ett ytterligare bevis till många derom, att motionären vid författandet af denna motion låtit hjertat tala, innan eftertanken fick göra det.

Härmed har jag ingalunda velat säga, att det ej i dessa motioner skulle finnas åtskilligt, som vore tänkvärdt och förtjent af, att lagstiftningen sysselsatte sig dermed. Det, som vore förtjent af uppmärksamhet från lagstiftningens sida, återfinnes dock egentligen i herr Olof Olssons motion. Dermed har jag dock ej sagt, att jag skulle vilja tillstyrka ens denna oförändrad. Den berör ett ganska svårt ämne, men på det området kunde det nog vara skäl att lagstifta mot vissa yttringar af den s. k. illojala konkurrensen. För min del kan jag emellertid ej denna gång ens delvis tillstyrka bifall till herr Olof Olssons motion; han får finna sig deri som en följd af att han haft oturen att råka i ett sällskap, som gör, att det är nödvändigt för Riksdagen att bestämdt säga ifrån, att något sådant vill den absolut ej vara med om, och i fråga om herr Lithanders motion är det af högsta vikt att göra ett dylikt uttalande. Ty denna motion, som ju på grund af sin omfattande beskaffenhet omfattar äfven herr Olssons, syftar i stort sedt ingalunda till att främja framåtskridandet, utan här gäller det rent af ett försök att gå tillbaka till skräväsendet och en hop andra galenskaper från forna tider.

Men härmed har jag ej heller sagt, att icke de missförhållanden, som både herr Lithander och den siste talaren påpekat, i synnerhet på landsbygden skulle vara ganska betänkliga i många fall. Det är onekligen högst beklagligt detta, att många så tanklöst kasta sig in på handelsbanan. Men hvar ligger då felet? Hvem bär skulden till detta missförhållande? Jo, inga andra än herrar grosshandlare och förläggare. När en pojke utan 25 öre på fickan, blott han fått låna så mycket, att han har till postporto, kan få ett helt lager på kredit på några få veckor, är det då underligt, att menniskor kasta sig in på denna bana, när de dessutom vid sedermera inträffad konkurs utan den ringaste svårighet få ackord på 15 à 20 procent, blott därför att förläggarna ämna spekulera på dem. Är det då underligt, att tillståndet är sådant det är? Nej, mina herrar, jag skulle vilja svara

*Ängående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m.
(Forts.)*

Angående
ändringar i
güllande
närings-
lagstiftning
m. m.
(Forts.)

den varmhjertade motionären: ni, som har visat så mycken energi, genom det sätt hvarpå ni sökt väcka intresse för er motion, sök i stället att intressera edra yrkesbröder just för, att de inskränka detta fördömliga kreditväsen, som är det nutida affärslifvets kräfte, och som icke kan borttagas genom lagstiftningen, utan blott genom samverkan af upplysta medborgare. Då hade ni gjort något godt!

Häruti instämde herrar *Melin, Wijk, Lovén, Höjer, Svensson* i Karlskrona, *Larsson* i Fole, *Broström, Anderson* i Hassebol och *Wiklund*.

Herr Collander: Herr talman, mine herrar! Man har under detta år emellanåt från lagutskottet fått mottaga betänkanden, med hvilka man icke varit riktigt belåten, men det är så mycket angenämare, när man nu fått ett sådant som det föreliggande, hvari lagutskottet bestämdt afvisat en af de vidunderligaste motioner, som kommit in till denna Riksdag. Jag får upprigtigt bekänna, att det alltid gjort på mig ett intryck af ugglelåt, när jag hört dessa ständigt återkommande rop på inskränkningar i näringsfriheten, som vittna, att man längtar tillbaka till de egyptiska köttgrytorna och den gyllene tid, då skräväsendet skiftade ut brödstyckena människorna emellan.

Denna längtan kommer litet emellanåt fram i form af förslag att inskränka näringsfriheten, att ställa hinder i vägen för densamma, något som dock går i stick och stäf mot tidens hela utveckling.

Mine herrar! Här frågades af den förste talaren på Söderhamnsbänken, hvarför man skulle vara rädd för att, på sätt i motionen föreslagits, föreskrifva afläggandet af examen i bokhålleri, innan man finge utöfva handelsyrket, då ju apotekare nödgades aflägga kompetensprof. Men, mine herrar, det är väl en stor skilnad. I fråga om apotekare, som skola utöfva ett yrke, som kan medföra faror för människors lif och helse, om det vanskötes, måste staten fordra kontroll öfver, att de äro kompetenta. Men apotekarne ha till ersättning en taxa, som gifver dem ända till 100 procent i förtjenst på hvad de sälja!

Det är gifvet, att det, på sätt här framhållits, verkligen är en olägenhet, att en hel hop personer, som hvarken besitta nödig energi eller kunskap, egna sig åt handelsyrket och sedermera förolyckas. Men då man vill finna ett botemedel deremot i en examen i bokhålleri, är det alldeles uppenbart, att man tager fel på orsak och verkan. Ty att en person aflagt en dylik examen kan omöjligt göra honom redbarare, och jag vill till och med påstå, att denna examen skulle mycket litet öka hans kompetens att sköta en affär. Nej, det är något helt annat, som fordras i våra dagar. Det är *energi* och *arbetsamhet*, som i våra dagar gifva framgång och förmåga att bestå i konkurrensen. Och jag tror icke på denna modlöshet, denna klagan, som man upphörligt får höra, att det är omöjligt att bestå i konkurrensen, därför att näringsfriheten är så oinskränkt. Jo, detta är möjligt, om man lägger ned energi i arbetet och egnar sig åt detta med hela sin kraft.

Här ha nyss talats allvarsord af den föregående talaren, då han

sade: hvem bär skulden för detta öfverklagade onda? Jo, det är fabrikanterna och grosshandlarne, som äro förläggarne. Jag tillhör sjelf dessa båda yrkesgrenar, och jag kan försäkra herrarne, att under hela den tid jag drifvit min verksamhet, har det ej alls varit svårt att bestå i konkurrensen, men så har jag ej heller sålt åt personer, som varit osäkra. Det är här, som det stora felet ligger, men det kan ej lagstiftningen på något sätt afhjelpa. Man kan ju ej förbjuda personer att sälja på kredit till osäkra köpare; det är omöjligt och ändring härvidlag kan blott ske på sjelfreformernas väg. Och jag vädjar till dessa herrar, som ha kapital och uppträda som förläggare, att komma ihåg detta.

Man talar här om nödvändigheten af att något göres, och derom vittna allra bäst de många adresser, som vi fått ifrån olika trakter af landet.

Ja, motionären har varit särdeles ifrig och energisk för att stödja sin motion, det berömmet skall han hafva. Men huru går det till, när sådana adresser skola skapas? Jo, det går till alldeles så, som när det var fråga om tull å spanmål: man gick och frågade jordbrukarne, om de ville hafva högre pris på spanmål. Då svarade de naturligtvis ja, hvarpå det sades dem: "Ja, då skolen I vara med på tullarna." Så har man nu gått till handlandena och frågat, om de ville blifva af med konkurrensen. Ja, naturligtvis ville hvar och en det, och då fingo de skrifva under långa listor. Det är således icke svårt att skapa sådana. Men när man går sådana adresser litet närmare inpå lifvet, då får man se, hvad de gå för. Jag har fått adresser från min valkrets. Från den ena af dess städer, i hvilken jag är bosatt, förklaras det, icke i en adress men i ett bref till mig, att brefskrifvarne gilla just detta, att man skulle tillhålla grosshandlare och fabriker att sköta sina affärer på annat sätt än de göra. Från den andra staden i valkretsens har jag fått en skrifvelse, och jag ber att få läsa upp något derur, för att herrarne skola få se, på hvad sätt man kan komma till andra slutsatser. Det säges så här:

"Det låter sig icke förneka, att 1864 års näringsförfattning genom öfvergången från det dessförinnan herskande skråtvånget tog ett betydelsefullt steg, som, sedt ur frihetens synpunkt, hedrade dem som dertill bidrogo, men å andra sidan är det obestriddligt, att denna reform grundades uteslutande på den principen, att *det bör vara hvar och en tillåtet att sig och de sina ärligen försörja* och teoretiskt sedt, alltså utan att rådfråga erfarenheten, tycker man, att den proklamerade friheten till sjelfförsörjning är en sjelfklar sak, ett axiom, hvars riktighet icke behöfver bevisas. Och likväl förhåller det sig icke så."

Sedan förklara de, att det är alldeles origtigt, att en sådan sats skulle ega giltighet, som att det skulle vara hvars och ens oförytterliga rätt att sig och de sina försörja. Sådana åsigter kommer man till, då man icke går till grunden och undersöker, hvad som är orsak och hvad som är verkan, ty det är det, man icke vill göra.

Nej, mina herrar, vill man bestå i våra dagar i konkurrensen, så måste man spänna både nerver och tanke. Man måste afstå från att föra ett bekvämt lif. Det kunde man föra, så länge skråtvånget

*Angående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m.
(Forts.)*

*Angående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m.
(Forts.)*

gaf en privilegier på att göra det, eller om man hade en medfödd förmögenhet. Men den, som icke kan spänna nerver och tanke, eller den, som icke vill göra det, har icke rätt att klaga.

Herr talman, det är med glädje, jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Nilson i Lidköping: Herr talman, mine herrar. Jag är så varm vän af näringsfriheten som någon, men det har icke hindrat mig att se och erkänna, att denna frihet äfven har sina skuggsidor och lider af skadliga utväxter, hvilka man borde vara angelägen om att få aflägsnade. Oaktadt de stora öfverdrifter, hvartill herr Lithander i motiveringen till sin motion onekligen gjort sig skyldig, har dock så väl han som den andre motionären, herr Olsson i Stockholm, påpekat flera ganska beaktansvärda missförhållanden inom affärs- och näringslivet, hvilkas tillvaro af en hvar måste med fog beklagas.

Nu hyser jag visserligen icke den naiva tron, att alla de angifna olägenheterna kunna afhjelpas genom nya lagstiftningsåtgärder, men åtskilligt godt torde man likväl kunna hoppas vinna äfven på den vägen. Jag tänker härvid särskildt på en skyndsammare rättskipning i skuldfordringsnål, på en lämplig inskränkning i konsumtionskrediten, på skydd mot illoyal konkurrens med mera.

Hvad i öfrigt än kan sägas om herr Lithanders motion, så utmynnar dock densammas slutkläm i ett ganska moderat yrkande, för hvilket utskottet, såsom mig synes, icke borde helt och hållet slagit döförat till. Den stora anslutning, såväl hans som den andra här omnämnda motionärens förslag vunnit bland tusentals handlande och näringsidkare rundt om i landet, hvilka nog sjelfva bäst känna, hvar skon klämmer, synas mig ock bära vittne om, att dessa motioner verkligen förtjent hos lagutskottet ett större tillmötesgående, än som kommit dem till del.

Då Första Kammaren emellertid redan afslagit motionerna, så vill jag nu här icke göra något yrkande, utan har endast velat med några ord uttala de sympatier, jag har för dessa motioners syfte i vissa delar.

Herr Persson i Rinkaby: Herr talman! Då jag begärde ordet i denna fråga, hade endast ett par talare yttrat sig till förmån för motionen. Sedan har såväl greve Hamilton som herr Collander så grundligt sonderplockat den föreliggande motionen, att jag tror, att Andra Kammaren nu är benägen att fortast möjligt kasta den i papperskorgen, sådan den af föregående talare är behandlad.

Det ligger något märkvärdigt i denna motion, som är för år återkommer. Antaget, att man ville föreslå monopoliserande af handelsyrket och bestämma, att en viss klass af städernas invånare ensam skulle hafva rätt att utöfva köpmansyrket, ja då skulle man kunna komma till den uppfattning, som herr Lithanders motion innebär. Men de lätta kommunikationerna på landet, som de senare åren så mycket utvecklats och genom hvilka landsbygden får sina varor sig tillförda, hafva ju gjort, att vi icke behöfva köpa alla våra förnöden-

heter i städerna, utan kunna hemta ut dem till någon, som fördelar dem på landsbygden, vare sig någon handlande eller en förening af några andra personer, hvilken kanske då icke är skyldig att föra handelsböcker.

Men det är något ännu egendomligare i denna motion. Herr Lithander har yttrat, jag tror på femte sidan, att hvem som helst får idka handel och hvar som helst, vare sig han kan läsa och skriva eller icke. Detta innebär en beskyllning mot vårt svenska folk, som jag tror nu efter folkskolans stora utveckling icke rättvisligen kan göras. Jag tror, att i de flesta fall kunna alla ifrågavarande personer både läsa och skriva. Och jag tror icke, att det beror på okunnighet, att en hel del bedrägerier förekommit inom handelsverlden. Vi hafva ju exempel på, att intendenturtjenstemän hafva gjort de allra största falsarier, och icke har det berott på okunnighet. Ingen af de talare, som uppträdt för motionen, har heller kunnat med någon statistik eller någon utredning bevisa, att bedrägerier föranledts af fåkunnighet, utan, såsom grefve Hamilton yttrat, bedragarne hafva snarare varit för mycket knepiga, och det är just det, som varit anledningen till att bedrägerier begåtts.

Motionen är, som jag redan i början nämnde, så grundligt sönderplöckad, att vidare yttrande öfver densamma icke behöfves. Jag yrkar bifall till lagutskottets hemställan.

Herr Schenström: Herr talman! Jag anhåller få omförmåla, att jag från Vesterås köpmanscorps mottagit en skrivelse, stäld till Vestmanlands läns representanter i denna kammare med begäran, att de skulle rösta för herr Lithanders ifrågavarande motion. Att anledning finnes till klagan öfver osundhet i vårt näringslif uti flera hänseenden torde väl vara en allt mer utbredd uppfattning; och om kammaren i frågans nuvarande läge ej anser sig kunna vidtaga någon särskild åtgärd, tror jag dock, att denna fråga är af sådan vikt, att den inom närmaste tiden borde kunna få påräkna kammarens välvilliga uppmärksamhet.

För min del, herr talman, ansluter jag mig nu till *syftet* i herr Petterssons reservation.

Herr *Sandvall* instämde med herr Schenström.

Herr Boëthius: Jag skulle kunna nöja mig med att instämma i herr Centerwalls anförande, men anser mig böra meddela, att jag från handelsföreningen i den stad, jag har äran representera, mottagit en skrivelse med ett varmt instämmande i herr Lithanders motion. Besagda skrivelse gillar jag i allmänhet, men jag skall icke besvara kammaren med att läsa upp något derur, då de synpunkter, som der framhållas, redan blifvit här angifna.

Eftersom jag nu har ordet, skall jag be att få vända mig med några ord mot min synnerligen värderade vän, grefve Hamilton, med anledning af några uttalanden, som han gjort. Jag skall först be att få säga, att jag varmt instämmer i hvad han yttrat om det missbruk

*Angående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m.
(Forts.)*

Angående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m.
(Forts.)

af krediten, hvartill grosshandlarne göra sig skyldiga, och hvilket missbruk i väsentlig mån föranlett dessa olägenheter. Men trots denna öfverensstämmelse kan jag icke följa honom i allt. Grefve Hamilton ironiserade fordran på särskilda kompetensvilkor för utöfvandet af ett privat yrke. Denna fordran är emellertid icke så orimlig, den förekommer äfven på annat håll. Det fordras t. ex. särskild kompetens för att få föra ångbåt, hvilket också är ett privat yrke. Der gäller det visserligen människors kroppsliga välfärd, men här gäller det människors *ekonomiska* välfärd.

Vidare sade grefve Hamilton, hvart skall det då taga vägen med dem, som blifvit kuggade i denna handelsexamen? Skola de svälta ihjäl eller skall man gifva dem pension? Ja, den frågan, grefve Hamilton, skulle ju kunna vara berättigad, i fall handelsyrket vore det *enda* yrke, med hvilket man kunde sig ärligen försörja här i landet. Men tack vare den skyddslagstiftning, som under de senare åren kommit till stånd, finns det äfven andra möjligheter att ärligen försörja sig och de sina, t. ex. jordbruket eller industrien. Och således tänker jag, att den frågan, hvilket ärligt näringsfång dessa kuggade skulle vända sig till, är besvarad.

Från en annan synpunkt skulle grefve Hamiltons fråga äfven kunna vara berättigad, nemligen ifall det vore så, att för dessa examina fordrades en så stor yrkesskicklighet, att man måste egna hela sin ungdom åt förvärfvandet af denna skicklighet. Men jag tror ej, att det är en sådan yrkesskicklighet som man skulle fordra af handlandena, utan fordran är ju helt enkelt, att de skola känna till de första grunderna af bokhålleri.

Låt oss då se på ett konkret exempel! Om en dräng på landet plötsligen känner sig kallad att idka handelsrörelse — kanske har denna känsla vaknat hos honom efter ett gladt lag, tillbringadt med dessa handelsresande, hvilka väckt hans ambition och öfvertygat honom om, att han har denna höga kallelse — om då denne dräng behöfde underkasta sig examen, och om nu efter en examen det visade sig, att han icke kunde skilja mellan debet och kredit, ja, kanske icke mellan addition och subtraktion, så vore det väl icke så illa stäldt för honom. Han kunde ju gå tillbaka till det yrke, han förut haft, som också är ett ärligt yrke, ett medel att sig ärligen försörja.

Således, icke tror jag, att man behöfver frukta, att människor skulle svälta ihjäl och att statskassan skulle tagas i anspråk för pensioner, därför att icke fullkomligt inkompetenta personer finge egna sig åt handelsyrket.

Vidare frågade grefve Hamilton: hvarför skola just handlandena få rättvisa här i landet? Ja, jag önskar *alla* medborgare rättvisa, och jag vill påminna derom, att jordbrukarne i vårt land hafva fått den rättvisan, att de blifvit skyddade mot *öfvermäktig* konkurrens. Skulle det då vara så orimligt, att man skyddade handlandena mot *illojal* konkurrens? Grefve Hamilton erkände också sjelf, att i detta hänseende något behöfde göras i öfverensstämmelse med herr Olof Olssons motion. Men grefve Hamilton ansåg, att man nu icke kunde göra något, därför att herr Olsson kommit i så dåligt sällskap — ja, kanske

det icke var precis dåligt, men misstänkt. Det är ett skäl, som jag anser icke bör vara bestämmande i saken. Men icke heller jag vill nu yrka bifall vare sig till herr Lithanders eller herr Olssons motion. Deremot vill jag fästa min ärade väns, greve Hamiltons, uppmärksamhet derpå, att om han anser, att något verkligen bör göras med afseende å den illojala konkurrensen, så fins det en möjlighet, och det är att yrka bifall till herr C. F. Petterssons reservation, såsom redan herr Centerwall gjort. I sådant fall kommer man ju icke heller i sällskap med en alltför misstänkt protektionist.

Jag skall, herr greve och talman, bedja att få yrka bifall till denna herr C. F. Petterssons reservation och således få förena mig med herr Centerwall i hans yrkande.

Med herr Boëthius instämde herrar *Swartling*, *Odencrants* och *Carlsson* i Hede.

Herr Persson i Rinkaby: Herr talman! Det är med anledning af ett anförande af professorn från Upsala som jag skall bedja att få yttra några ord. Herr Boëthius gaf en synnerligen välvillig anvisning, att alla sådana, som icke duga till något annat, skulle blifva jordbrukare. Jag, såsom jordbrukare, skall helsa dem välkomna i våra led, och der få de gerna för mig söka upptaga kampen. Men om herr Boëthius menade, att det är endast odågor, som kunna användas i den klassen, så vill jag säga, att vi jordbrukare hafva sett exempel på, att till och med professorsämnena, som försökt sig på jordbruket, der blifvit så grundligt kuggade, att de gjort konkurs på ett par hundra tusen kronor. Det berodde då åtminstone icke på okunnighet, annat än okunnighet i jordbruksskötsel. Det lär väl icke vara en inbjudan till sådana personer som professorn här afser?

Jag vågar icke här inlåta mig på någon kamp med repliker (ehuru det eljest vore mycket lägligt), ty jag vet, att jag kommer att draga det kortaste strået och få mycket på huden. Men jag kunde icke låta bli att bemöta det yttrandet, att det just var jordbruket, som skulle ha alla uslingarne.

Herr greve Hamilton: Herr talman! Jag skall bedja att få säga några ord med anledning af min ärade väns på upsalabänken yttrande. Han gjorde ett försök att försvara denna ifrågasatta obligatoriska examen i bokhålleri genom att hänvisa till, att man har examen på andra områden. Han framhöll, att man fordrar examen af ångfartygsbefälhafvare. Visserligen är det, sade han, därför, att der gäller det människors väl eller ve, om en ångfartygsbefälhafvare kan föra fartyg eller icke. Men han vädjade till kammaren, om icke i fråga om att föra böcker det äfven gäller människors väl eller ve, nemligen ekonomiska väl eller ve. Ja, men skilnaden är den, att i förra fallet gäller det *andra* människors väl eller ve, men här i senare fallet gäller det eget väl eller ve. Om andra riskera lifvet eller man sjelf riskerar att göra konkurs, det kan väl ej heller jemföras.

Sedan vände han sig mot min fråga, hvad de, som blifvit kuggade

*Angående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m.
(Forts.)*

Angående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m.
(Forts.)

i bokhållerieexamen, skulle egna sig åt, och sade, att, tack vare det rådande handelspolitiska systemet, man nu här i landet kan lifnära sig genom att vända sig till jordbruket eller industrien. Nej, förlåt, hvad industriidkarne angår gäller ju äfven för dem skyldigheten att föra handelsböcker. Alltså borde väl äfven de taga examen i bokhålleri. Och hvad angår min ärade väns erinran om det nya systemets verkan — en erinran som återkommer allt emellanåt här i kammaren — så vill jag blott säga, att det skall väl ändå finnas någon gräns för den dyrkan, man får egna detta system. Handen på hjertat, min ärade vän! Kunde man verkligen icke lefva i detta land, förrän jordbrukstullarne infördes? Jag tror, att det gick, och det gick ganska bra!

Men jag ber att få fästa hans uppmärksamhet på, att hvad jag yttrade afsåg konsekvensen af detta förslag att införa en viss examen som kompetensvilkor för att utöfva en näring. Han sade: det gäller ju mannens väl eller ve; om han icke kan bokhålleri, gör han ju konkurs. Af det skälet kan man dock skapa många obligatoriska examina. Tänk så mycket exempelvis herrar jordbrukare behöfva kunna för att möta alla risker inom deras näring! Jag tror, att bokhålleri är ganska nyttigt äfven för dem. Och hvarför borde man icke bestämma, att ingen får egna sig åt jordbruket, som icke gått igenom en hästskötare-skola, en mejeriskola m. m. Det vore fullt lika rimligt, det ena som det andra.

Vi få väl se sakerna i deras sammanhang och i deras konsekvens. Börja vi betrakta våra näringsidkare såsom tjenstemän, då tvingas vi allt att deraf draga åtskilliga konsekvenser, och med hänsyn till dessa tror jag ej, att min fråga om vi skola pensionera dem, som blifva kuggade i examen, eller om de skola få svälta i hjäl, var så obefogad.

Herr Boëthius: Herr greffe och talman! Det var en ärad talare från skånebänken, som blef mycket stött öfver, att jag yttrade, att en dräng, en jordbruksarbetande dräng, kunde fortfara att vara detta, om han icke visade sig hafva kunskaper, som gjorde honom lämplig att blifva handlande. Jag får säga, att jag förstår verkligen icke, hvarför han skulle blifva så stött häröfver, ty jag *protesterar* emot, att jag skulle hafva sagt, att det blott vore afskrapet, som egnade sig åt jordbruket. Jag *protesterar* också emot den åsigten, att människorna skola bedömas efter sina teoretiska kunskaper. Jag anser, att en dräng på landet, som sköter sitt kall såsom dräng ordentligt, är en så aktningvärd medborgare, att han ej behöfver räknas som afskrap, derför att han händelsevis ej kan bokhålleri. Detta om detta.

Hvad för öfrigt angår talet om, att jag skulle hafva hänvisat till jordbruket ensamt, så påstår jag, att jag icke har gjort det, utan jag har hänvisat äfven till industrien. Man kan, jag betonar det ännu en gång, blifva aktningvärd och duglig och för samhället nyttig såsom industriarbetare eller jordbruksarbetare, under det att man kan blifva ett skadedjur för sig och andra, om man är en oduglig handlande. Det är detta jag har velat säga.

Mot hvad greffe Hamilton sist yttrade skall jag blott framhålla,

att en handlande, som sköter sig illa, skadar ej blott sig sjelf, utan verkligen äfven andra.

Jag har naturligtvis icke menat, att man här i landet ej kunde föda sig annat än med handel före det nya systemet. Men hvad jag velat säga är, att om det gamla systemet fått fortfara, så skulle det ej dröjt länge, innan det blifvit ganska klennt inom andra yrken än möjligen handelsyrket. Ty låt jordbruket gå under, och industrien gå under, få se då, huru det blir bestäldt.

Jag skall icke vidare upptaga kammarens tid.

Herr Nylander: Herr talman! De många klagomål, som inom landet höjts mot vår nuvarande näringslagstiftning, synas mig otvifvelaktigt gifva vid handen, att i densamma finnas bristfälligheter, som böra afhjelpas och att en närmare utredning och undersökning af hithörande förhållanden lämpligen borde göras.

I den af herr C. F. Pettersson afgifna reservationen hemställas ju endast derom, att Riksdagen skulle besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, om och i hvad mån en sund utveckling af affärslifvet i vårt land kräfver ändring i näringsförordningen af 1864 och i öfriga nu gällande lagar, som beröra handel och industri, och det förefaller mig, som om Riksdagen borde kunna bifalla denna hemställan och med lugn låta en sådan utredning verkställas.

Det är därför, herr talman, som jag anhåller om bifall till herr C. F. Petterssons reservation.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Då de motioner, som detta lagutskottets betänkande berör, afse att rubba grunderna för den nu gällande näringslagstiftningen, kan jag för min del icke vara med om att i någon mån understödja desamma.

Jag anser, att den klagan, som genomgår de nu föreliggande motionerna i afseende å näringslagstiftningen och handelsverksamheten, är helt och hållet obefogad.

Ser man efter hvad klagomålen innehålla, så är det, att grossörerna i städerna klaga öfver att landthandlandena finnas. Sedan klaga landthandlandena öfver, att det fias gårdfarihandlare. Klagomålen gå med andra ord ut på att få bort landthandlandena och gårdfarihandlarne. Då skulle endast de stora grossörerna i städerna blifva kvar. Men huru går det då med den köpande allmänheten? Det är den stora köpande allmänheten, som egentligen i sista hand köper varorna. Denna allmänhet skulle då icke allenast få större besvär att erhålla sina förnödenheter, om småhandlandena togos bort, utan skulle äfven blifva tvungen att betala varorna dyrare, när det skulle blifva dessa grossörer och handlande i städerna som skulle fournera allmänheten direkt.

Jag kan för min del icke alls vara med om att rubba den författning af år 1864, som meddelar hvarje svensk medborgare, som åtnjuter medborgerligt förtroende, rätt att välja yrke och fritt försörja sig. Huru det sedan går med grossörerna, då de utskicka sina rese-

*Ängående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m.
(Forts.)*

Angående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m.
(Forts.)

agenter, hvilka öfversvämma landet i hundratal och tvinga landthandlandena att köpa varor, som de icke vilja hafva, det lemnar jag derhän. Jag tror, att det öfverklagade olyckliga förhållandet beror derpå, att landthandlandena icke sjelfva få välja sina varor utan trugas att köpa varor, som allmogen sedan i sista hand tvingas att tillhandla sig, ehuru den icke behöfver dem. Annat blefve förhållandet, om landthandlandena finge sjelfve hos grossörerna välja de varor de behöfde. Det är de olyckliga reseagenterna, som hafva förderfvat landthandlandena, och ingenting annat. Och det är sålunda grossörerna och de större industriidkarne, som egentligen bära skulden för de ifrågavarande missförhållandena.

Jag kan ej förstå, hvad skäl motionären herr Lithander kan hafva att klaga öfver 1864 års näringslagstiftning. Det är väl under skyddet af denna, hvilken nu gäلت i trettioåttio år, som han kommit till den ställning, han nu intager. Det är under skyddet af denna, som många af de personer, hvilka nu instämt i yrkandet om ändring, skördat rikedomar genom den fria näringsutöfningen. Hvarför skola de då förmena andra att göra lycka på den goda författning vi hafva? Jag för min del kan åtminstone ej vara med om att rubba den.

Jag ber att få återföra i herrarnes minne, att det var på samme motionärs förslag, som för några år sedan åstadkoms den ändring i denna författning, att en handverkare, som sitter hemma och bedrifver ett litet yrke med tillhjälp af en dräng eller någon annan person, icke skall hafva rätt att sälja produkterna af sitt yrke, utan att hafva förvärfvat Konungens befallningshafvandes tillstånd dertill. Huruvida denna ändring verkat godt, derom vill jag ej yttra mig. Kommer man hem och råkar en sådan fattig handverkare, samt talar med honom om huru förändringen tillkommit, så beklagar han sig djupt öfver att densamma kommit till stånd. Nu får han för rätt att sälja produkterna af sitt yrke betala en kostnad af tio à femton kronor om året, och det behöfde han ej, förrän denna ändring, som jag nu syftar på, åstadkoms. Jag tror därför, att man skall vara mycket försiktig, då det är fråga om att inskränka den rätt att fritt få försörja sig, som tillkommer svenske män på grund af denna författning.

Nu begär herr Lithander en utredning samt yttrar derom, bland annat, följande, som återfinnes å sjunde sidan i utskottets utlåtande:

“Det vore dock förmätet att framställa positiva förslag i afseende på de förändringar, som anses oundgängligen behöfliga, ty dessförinnan måste föregå en sådan undersökning och utredning af förhållandena, praktisk och opartisk, som endast Kongl. Maj:t kan åstadkomma.”

Jag vill särskildt understryka orden “praktisk och opartisk”. Nå, hvad säger han nu i motionens kläm? Jag ber herrarne lägga märke till, att han deri föreslår,

“att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla,

att Kongl. Maj:t i nåder behagade genom erfarne handlande och industriidkare samt lagkunnige män låta” etc.

Nu frågar jag: då man först säger, att utredningen skall vara *praktisk* och *opartisk*, men sedan vill öfverlemnna hela utredningen åt

handlande, industriidkare och lagkunnige män, kan någon då tro, att utredningen skall blifva praktisk och opartisk, när det ej sättes i fråga, att någon enda från den köpande allmänheten skall vara med om utredningen? Redan på grund häraf kan jag ej vara med om att bifalla ett sådant förslag.

Jag skall nu ej längre upptaga tiden, då här hållits flera goda anföranden emot förslaget och jag ej vill upprepa hvad som förut sagts. För min del yrkar jag på det varmaste bifall till utskottets afstyrkande hemställan.

I detta yttrande instämde herrar *Holmgren* i Varnhem, *Jansson* i Djursåtra, *Ollas A. Ericsson*, *Persson* i Killebäckstorp, *Ericsson* i i Vallsta och *Gustafsson*.

Herr Folke Andersson: Äfven jag skulle kunna inskränka mig till att instämma med herr Persson i Stallerhult. Jag tror, att han har tydligt visat, hvad följden blefve, om motionärerna finge sina motioner igenom. För öfrigt, då Första Kammaren afslagit motionerna och bifallit utskottets hemställan och frågan för denna gång är förfallen, tycker jag det kan vara onödigt att upptaga så lång tid med att diskutera dessa frågor. Jag frågar herrarne: Tro herrarne det är möjligt att kunna tillmötesgå motionärernas förslag? Lätt är att påpeka ett fel, som förefinnes, och att icke allt är sundt i afseende på handeln, kan äfven jag medgifva. Men ett annat är att kunna *bota* det utan att skada andras intressen. Det synes mig, som om vi borde vara mycket rädda om vår näringslagstiftning, vår näringsfrihet, genom hvilken en hvar kan få försörja sig på det sätt han finner lämpligt. Om jag är fattig och kan få mitt bröd ärligt inom ett visst yrke, må jag ock kunna få välja det. Jag tror för min del, att grosshandlare och större handlande, som lemna varor på kredit, just skapat detta samma onda, som de nu vilja genom lag blifva skyddade för. Jag kan icke vara med om att stifta en lag, genom hvilken skulle stadgas vissa kompetensvilkor för att blifva handlande. Ty då skulle man, såsom förut sagts, på alla andra områden hafva vissa kvalifikationer för att kunna utöfva ett yrke.

Jag skall därför, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan. Och det skulle mycket förvåna mig, om denna kammare skulle kunna bifalla dessa båda enligt min mening mycket obefogade motioner.

Herr Bengtsson i Bjernalt: Herr talman, mine herrar! Jag beklagar, att utskottet icke kunnat göra något för att åstadkomma en förändring i ett visst afseende, deri det synes vara tydligt, att det möter stora hinder för att få någon rättelse. Jag syftar dervid på dessa kringresande agenter och expeditör, som resa landsbygden omkring samt truga och locka folket att köpa varor, som de ej behöfva. Sedan lagsöka de dessa köpare och taga ut till sista öret de höga pris, som de aftalat, och kunna på sådant sätt göra mycket stor skada. Om sådana personer finge betala en lämplig skatt till kommunen, för

*Angående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m.
(Forts.)*

Angående
ändringar i
gällande
närings-
lagstiftning
m. m
(Forts.)

att de få drifva ett sådant geschäft, så tror jag, att de icke skulle förekomma så ofta.

Inom många kommuner resa så kallade gårdfarihandlande omkring samt köra med lass från gård till gård, inom en församling en tid, och derpå en annan tid inom en annan församling. Sådana handlande borde åtminstone vara skyldiga att hos kommunalordföranden anmäla, att de vilja drifva rörelse inom kommunen, samt dervid uppgifva namn, yrke och hemvist. Sedan borde de taxeras inom kommunen. Under nuvarande förhållanden är detta ej möjligt. Om man taxerar dem, så upphäves taxeringen af pröfningsnämnden.

Då förut så mycket ordats i denna fråga, skall jag ej upptaga tiden längre. I själfva saken instämmer jag med reservanten.

Härmed var öfverläggningen slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets i såväl *mom. 1* som i *mom. 2* gjorda hemställanden och *dels* på afslag derå och bifall i stället till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Herr Petri begärde likväl votering, hvilken ock företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i förevarande utlåtande n:o 59, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets hemställan bifallit den af herr C. F. Pettersson afgifna, utskottets betänkande vidfogade reservation.

Voteringen utföll med 159 ja mot 54 nej; hvadan kammaren bifallit hvad utskottet hemställt.

§ 7.

Vid föredragning härefter af Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 19, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om ändringar uti instruktionen för jernvägsstyrelsen, begärdes ordet af motionären,

Herr A. Hedin, som yttrade: Herr talman! Hufvudändamålet, det af mig redan i motionen angifna hufvudändamålet, är vunnet, ity att öfver ett hittills undangömdt område af jernvägsstyrelsens märkvärdiga verksamhet har fallit en skarp dager; för den medverkan jag

dertill fått af det utskott, som behandlat saken, är jag naturligtvis tacksam. Under sådana förhållanden finner jag ingen anledning att upptaga tiden med någon diskussion eller med yrkande om någon ändring i det slut, hvartill utskottet kommit.

Vidare anfördes icke. Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 8.

I ordningen förekom dernäst Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 20, i anledning af väckt motion om öfverlåtande åt kommunerna att bestämma om rätt till försäljning af öl och vin till mindre belopp än 250 liter.

Utskottet hemställde i detta utlåtande, att ifrågavarande, inom Andra Kammaren af herrar *Persson* i Tällberg och *Styrlander* afgifna motion ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr A. Hedin erhöll ordet och yttrade: Jag anhåller att få fästa uppmärksamheten uppå, att den kläm, med hvilken betänkandet slutar, är oformlig. Då tillfälligt utskott ej har att afgifva utlåtande eller hemställan annat än till den kammare, af hvilken utskottet blifvit tillsatt, anhåller jag hos herr talmannen om proposition derpå, att kammaren måtte besluta, att motionen icke måtte till någon *kammarens* åtgärd föranleda.

Herr Waldenström anförde: Hvad beträffar det yrkande den siste talaren gjort, må det ju erkännas, att det kanske varit formenligare att säga "kammaren" än "Riksdagen". Likväl har både nu och förut, såväl vid denna som vid föregående riksdagar, förekommit att tillfälliga utskott ej blott i första utan ock i denna kammare, hemställt, att likasom här den eller den motionen icke måtte föranleda till någon Riksdagens åtgärd. Och när det hvarken uti riksdagsordningen eller i kammarens arbetsordning finnes något stadgande om saken, och det utan anmärkning från kammarens sida förekommit förut, så torde det ej heller vara skäl att göra någon anmärkning nu. Jag har här i min hand Första Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1 vid denna riksdag, undertecknad af utskottets vägnar af F. A. Boström. Deri hemställes, att der ifrågavarande motion icke måtte till någon *Riksdagens* åtgärd föranleda. Jag anhåller således, att kammaren må bifalla utskottets hemställan.

Herr A. Hedin: Utom det, att det naturligtvis ej varit anledning för någon här att göra anmärkning mot det sätt, hvarpå ett Första Kammarens tillfälliga utskott affattat sin hemställan, får jag erinra derom, att det icke är underkastadt något tvifvel — så att det bör uttryckas med "kanske" — att den hemställan, som här gjorts, är oformlig. Om oformlighet förut förekommit, utgör det icke något skäl att vidhålla en sådan, då den påpekats; och sådana oformligheter har jag för min del flere gånger förr påpekat.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan med den af herr Hedin föreslagna ändring.

§ 9.

Föredrogs och bifölls Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 21, i anledning af väckt motion om ändring af gällande bestämmelser angående handeln med vin och maltdrycker i stad.

§ 10.

*Om ändrade
bestämmelser
angående
förvaltnings-
bidrag till
sjukkassor.*

Till behandling företogs statsutskottets utlåtande n:o 73, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förändrade bestämmelser angående förvaltningsbidrag till sjukkassor, dels ock inom Riksdagen väckta motioner i ämnet.

Uti en den 12 sistlidne mars till Riksdagen aflåten, till förberedande behandling af statsutskottet remitterad proposition (n:o 53) hade Kongl. Maj:t, under återopande af propositionen bilagdt utdrag af protokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva,

att Kongl. Maj:t måtte ega för år 1898 använda de till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp, i mån af behof,

dels till förvaltningsbidrag åt sjukkassor under vilkor:

1:o att sjukkassan skall vara hos vederbörande myndighet registrerad i enlighet med lagen om sjukkassor;

2:o att sjukkassa skall under föregående år haft egna inkomster, uppgående till minst tre gånger det begärda förvaltningsbidragets belopp; samt

3:o att förvaltningsbidraget skall för år utgå i förhållande till det antal afgiftspliktiga medlemmar, sjukkassan under näst föregående år städse haft, med en krona för hvarje medlem, dock ej för något år med sammanlagdt högre belopp än 1,500 kronor;

och dels till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket.

I anledning af Kongl. Maj:ts omförmälda framställning hade herr O. Eklund i Stockholm uti en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 178) föreslagit, att Riksdagen måtte antaga hvad Kongl. Maj:t uti ifrågavarande proposition föreslagit med den förändring, att mom. 3 erhöles följande lydelse:

3:o att förvaltningsbidraget skall för år utgå i förhållande till det antal afgiftspliktiga medlemmar, sjukkassan under nästföregående år städse haft:

med 2 kronor på hvarje medlem till och med 100;

med 1 krona på hvarje medlem derutöfver till och med 300; samt

med 50 öre för hvarje medlem derutöfver.

Slutligen hade utskottet haft att behandla en af herr C. J. Hammarström inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 55), deruti föreslagits, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att punkten 2 i Kongl. Maj:ts kungörelse angående förvaltningsbidrag till sjukkassor af den

30 oktober 1891 skulle erhålla följande ändrade lydelse: "Sjukkassa skall under föregående år haft inkomster, uppgående till minst hälften af det begärda förvaltningsbidragets belopp".

Utskottet hemställde:

"att Riksdagen, i anledning af Kongl. Maj:ts förevarande proposition och herr Eklunds motion i ämnet samt med afslag å herr Hammarströms omförmälda motion, må medgifva,

att Kongl. Maj:t må ega för år 1898 använda de till underlåtande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukassors bildande afsatta belopp, i mån af behof,

dels till förvaltningsbidrag åt sjukassor under vilkor:

1:o att sjukkassan skall vara hos vederbörande myndighet registrerad i enlighet med lagen om sjukassor;

2:o att sjukkassa skall under föregående år haft egna inkomster uppgående till minst tre gånger det begärda förvaltningsbidragets belopp; samt

3:o att förvaltningsbidraget skall för år utgå i förhållande till det antal afgiftspliktiga medlemmar, sjukkassan under näst föregående år städse haft,

med 1 krona 50 för hvarje medlem till och med 100,

med 1 krona för hvarje medlem derutöfver till och med 300, samt

med 50 öre för hvarje medlem derutöfver,

dock ej för något år med sammanlagdt högre belopp än 1,500 kronor;

och dels till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket."

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Eklund i Stockholm: Herr talman, mine herrar! Sedan sjukkasselagen af den 30 oktober 1891 trädt i kraft, har staten lemnat förvaltningsbidrag till de inregistrerade sjukkassorna här i landet. De förvaltningsbidrag, staten under denna tid lemnat, hafva emellertid varit så knappt tilltagna, att de icke förmått samtliga sjukkassorna i landet att låta inregistrera sig. Det är, såsom det också framgår af den kongl. propositionen — blott en tredjedel af de existerande sjukkassorna, som anmält sig till inregistrering för att derigenom erhålla sådant bidrag från statens sida. Under många år har uttalats det önskemålet, att detta statens förvaltningsbidrag måtte i någon mån höjas, på det att man verkligen skulle kunna ernå det resultat, man önskade vinna, nemligen att få till stånd en tillförlitlig sjukkassestatistik. Kongl. Maj:t har också äntligen behjertat detta önskemål och i år framlagt en proposition om förbättrande af villkoren för bidrags åtnjutande.

Man hade hoppats, att Kongl. Maj:t skulle hafva i denna sin framställning tagit mera hänsyn, än hvad som skett, till de önsknin-gar, som blifvit uttalade af sjukkassorna sjelfva. Kongl. Maj:t har emellertid icke gjort detta, utan framlagt ett fullt sjelfständigt förslag och deri frångått den nu gällande principen, att bidrag skall utgå efter en fallande skala, eller så, att de sjukassor, som hafva mindre

*Om ändrade
bestämmelser-
angående
förvaltnings
bidrag till
sjukkassor.
(Forts.)*

*Om ändrade
bestämmelser
angående för-
valtnings-
bidrag till
sjukkassor.
(Forts.)*

antal medlemmar, få mera bidrag per medlem än kassor med ett större antal medlemmar. Kongl. Maj:t har i sin proposition föreslagit, att statens förvaltningsbidrag till sjukkassorna skall utgå med en krona per medlem, men begränsas till ett belopp af 1,500 kronor. Sjuk-kassorna sjelfva deremot hafva uttalat sig för bibehållande af den nuvarande principen, eller att sjukkassor med ett medlemsantal upp till 100 erhålla 2 kronor per medlem i bidrag, kassor med ett medlemsantal af 300 1 krona per medlem utöfver det första hundratalet medlemmar, hvarefter vid högre medlemsantal förvaltningsbidraget skulle för det öfverskjutande antalet utgå med 50 öre per medlem utan någon begränsning.

Det var med tvekan, som jag upptog sjukkassornas förslag och framlade det här i Riksdagen, ty jag fruktade verkligen, att statsutskottet skulle acceptera det af mig framlagda förslaget i de delar, der det stälde sig moderatare än Kongl. Maj:ts förslag, men underkänna det i de delar, der förslaget begärde mera. Detta har visserligen icke helt och hållet inträffat, men dock skett till någon del. Då emellertid sjukkassorna voro angelägna att få sitt förslag framlagdt, hvilket de ansågo vara lämpligare och rättvisare än Kongl. Maj:ts och säkrare bidraga till ernående af det önskade resultatet, eller registrering af alla sjukkassor, äfven de små, har jag emellertid framlagt det.

Här har till ledamöterna i kammaren utdelats ett litet häfte med rubriken "Statens förvaltningsbidrag åt sjukkassorna". Af detta häfte framgår, att ett stort antal af sjukkassorna här i landet, ja, icke mindre än 475 stycken med ett antal af 92,352 medlemmar uttalat sig till förmån för sjukkassornas eget förslag, detsamma som jag här framlagt, och det är att märka, att fortfarande ingå skrivelser från sjukkassor i landet, i hvilka de uttala sig för anslutning till samma förslag.

Hufvudsyftet i detta sjukkassestyrelsernas eget förslag är, dels att de minsta sjukkassorna, de som hafva under 100 medlemmar, skola erhålla proportionsvis högre förvaltningsbidrag än kassor med ett större antal medlemmar, och dels att begränsningen skulle bortfalla.

Hvad angår det första yrkandet, så finna herrarne på sid. 9 i utskottets betänkande en jämförelse emellan de begge olika förslagen. Man finner då, att enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle en sjukkassa med 100 medlemmar få 100 kronor i förvaltningsbidrag, under det att enligt sjukkassornas eget eller "Stockholmsmötets" förslag detta bidrag skulle uppgå till 200 kronor. Man kan sedan följa jämförelsen och finner då, att vid ett medlemsantal af 500 de båda förslagen löpa tillsammans, i det att en sjukkasseförening med detta medlemsantal skulle enligt begge dessa förslag erhålla lika mycket. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle således en sjukkassa med mindre än 500 medlemmar få mindre i förvaltningsbidrag, än den skulle få enligt Stockholmsmötets förslag. Men när man kommer till ett antal af öfver 500 medlemmar, blir förhållandet omvänt. Stockholmsmötets eller sjukkassornas förslag är då moderatare än Kongl. Maj:ts. Så finner man t. ex., att en sjukkassa med 1,000 medlemmar skulle enligt Kongl. Maj:ts förslag erhålla 1,000 kronor, men enligt Stockholmsmötets för-

slag endast 750 kronor, och vidare att kassor med 1,500 medlemmar få enligt Kongl. Maj:ts förslag 1,500 kronor och enligt Stockholmsmötets blott 1,000 kronor.

Man har emellertid ansett lämpligt att framlägga ett så moderat förslag, just därför att man skulle kunna räcka en hjälpsam hand åt särskildt de små sjukkassorna, hvilka ju också utgöra de flesta till antalet, för att få dem att låta inregistrera sig.

Nu har statsutskottet visserligen delvis godkänt det af mig framtälda förslaget och beviljat sjukkassor med 100 medlemmar och derunder ett förvaltningsbidrag af 1 krona 50 öre per medlem. Man får vara tacksam för hvad utskottet i denna del gjort, fastän det naturligtvis varit önskvärdt, att man satt detta bidrag till 2 kronor per medlem, då förslaget i sin helhet ändock blir såsom jag förut framhållit och ingen väl torde kuuna bestrida — ganska moderat. Jag vill särskildt påpeka, att ett bidrag af 2 kronor per medlem för en så liten kassa icke är ett så synnerligen högt belopp. Man får också komma i håg, att, då en sådan sjukkassa skall låta inregistrera sig, första villkoret därför är, att kassan skaffar sig nya stadgar, ty det är icke tänkbart, att de kassor, som tillkommit helt och hållet på frivillighetens väg, fått sådana stadgar från början, att de lämna sig för godkännande af registreringsmyndigheten. Regeln är således den, att, när en sådan kassa skall skrida till inregistrering, den först måste låta utarbета nya stadgar, och för att få dessa i sådant skick, att man verkligen får inregistrering, måste man i regel vända sig till en jurist, och detta kostar ju pengar, liksom ock att få dessa stadgar tryckta och utdelade till ledamöterna. Det kräfvades således för dessa kassor betydligt ökade kostnader och arbete för ifrågavarande ändamål, och då styrelsemedlemmarna i de mindre sjukkassorna i regeln arbeta utan ersättning, så kan man nog förstå, att de äro synnerligen motvilliga att åtaga sig sådant extra arbete utan motsvarande ersättning. Det torde för öfrigt få antagas, att de flesta sådana kassor icke hafva några pengar till dylikt ändamål. De kunna ju icke tillgripa fonderna, och ej heller kan man gerna utdebitera kostnaderna på medlemmarna. Det hade således enligt mitt förmenande varit önskligt, att detta förvaltningsbidrag blifvit på en gång satt till 2 kronor per medlem.

Hvad sedermera angår den begränsning, som utskottet upptagit ur Kongl. Maj:ts förslag, så kan jag icke fatta, att det är af sparsamhetsskäl, som utskottet vidhåller denna begränsning, ty skulle så vara fallet, är detta en sparsamhet, som icke belöper sig till högre belopp än 5,185 kronor 50 öre. Det fins här i landet blott tvenne sjukkassor, som hafva ett så högt medlemsantal, att de, om begränsningen bortföll, skulle få högre bidrag än 1,500 kronor. Dessa två kassor äro "Nykterhetsvännernas allmänna sjukkassa" i Oskarshamn och sjukkasseföreningen "Enighet ger styrka" här i Stockholm. "Nykterhetsvännernas allmänna sjukkassa" har ett medlemsantal af omkring 12,000. I den kongl. propositionen har uppgifvits ett högre medlemsantal, men detta beror på ett misstag, hvilket dock icke är begånget af Kongl. Maj:t, utan af sjukkassan sjelf, i det att den uppgifvit den

*Om ändrade
bestämmelser
angående för-
valtnings-
bidrag till
sjukkassor.
(Forts.)*

*Om ändrade
bestämmelser
angående för-
valtnings-
bidrag till
sjukkassor.
(Forts.)*

siffran, som det sista medlemsbrevet för tillfället innehade, i stället för att upptaga den siffran, som anger det verkliga medlemsantalet. Jag har från sjukkassans styrelse fått ett meddelande i saken, enligt hvilket sjukkassans medlemsantal i närvarande stund utgör 12,463, under det att under hela året 1896 7,753 medlemmar funnos i sjukkassan.

Det är också att märka i fråga om denna begränsning — hvilket också bör inom parentes påpekas — att en sjukkassa icke kan utfå förvaltningsbidrag för hela sitt medlemsantal, utan blott för de medlemmar, som under hela det näst föregående året fullgjort inbetalningarna till kassan. Hvad då härutinnan beträffar dessa båda kassor, ställer det sig så, att "Nykterhetsvännernas allmänna sjukkassa" hade under år 1896 ett antal af 7,753 medlemmar, hvilka under hela året betalt afgift, och att den andra stora sjukkasseföreningen här i landet, "Enighet ger styrka", hade under samma tid 7,804 medlemmar. "Enighet ger styrka" hade visserligen vid årets slut ett medlemsantal af 9,556, men deraf hade 1,166 ingått under året. Då vidare 59 under året dött samt 527 uteslutits, blir återstoden just siffran 7,804.

Om man låte begränsningen bortfalla, skulle det ökade belopp, som staten hade att åt dessa begge sjukkassor utgifva såsom förvaltningsbidrag, utgöra, för "Nykterhetsvännernas allmänna sjukkassa" kronor 2,582:50 och för "Enighet ger styrka" 2,602 kronor, summa ökad afgift 5,185:50, såsom jag förut nämnt. Detta är således hela den summa, som skulle inbesparas genom åsättande af denna begränsning. Jag vågar då hemställa till kammarens ledamöter, huruvida det kan vara klokt att vidhålla begränsningen. Såsom jag i min motion påpekat, ligger det i denna begränsning någonting, som formligen inbjuder de stora sjukkassorna att dela sig i mindre kassor för att få ett högre förvaltningsbidrag, och skulle nu detta inträffa, så har det ju varit en misslyckad sparsamhet, som utskottet, äfvensom Riksdagen, i fall den biträder utskottets förslag, slagit in på. Jag har räknat ut, att, i den händelse de båda stora kassorna skulle fördela sig — och hvad beträffar "Nykterhetsvännernas allmänna sjukkassa", är det jemförelsevis lätt för den att göra denna fördelning, emedan den består af en massa lokalföreningar — statens förvaltningsbidrag skulle komma att uppgå till omkring 15,000 kronor.

Man tycker, att ett maximibelopp af 1,500 kronor är ganska mycket, och det kan jag nog erkänna, men jag vill påpeka, att det ändock icke är så mycket, när man tager åtskilliga omständigheter i betraktande. Sålunda hade "Nykterhetsvännernas allmänna sjukkassa" under år 1896 utgifter för endast portokostnader af icke mindre än 1,814 kronor 59 öre. Här har staten således tagit igen sitt förvaltningsbidrag och mera till. Hvad den stora sjukkasseföreningen "Enighet ger styrka" angår, är det ju uppenbart, att ett bidrag af 1,500 kronor icke kan betäcka alla de omkostnader, som äro förenade med inregistreringen. Det gäller i detta fall detsamma, som jag förut anfört om de mindre sjukkassorna, nemligen att nya stadgar måste utarbetas och utdelas till medlemmarna samt att statistik, särskildt åldersstatistik, skall upprättas, och när det gäller ett medlemsantal af omkring 8,000, är detta förenadt med ganska väsentligt arbete.

Härom dagen, då i denna kammare behandlades frågan om anslag till arbetareförsäkringen, uttalades ifrån många håll varma sympatier för att någonting i denna sak måtte med snaraste åtgöras, och kammaren ådagalade sin välvilja för denna sak genom att högst väsentligt höja anslaget till den fond, som skall utgöra ett slags början till denna arbetareförsäkring. Det var *då* fråga om ett *framtidsmål*, men här är fråga om en sak, som *redan nu* är praktisk och i hög grad bidrager till främjande af arbetsklassens ekonomiska intressen. Att staten lemnar understöd åt sjukkassorna, är på sätt och vis det enda praktiska resultatet utaf arbetarförsäkringskomitéernas arbeten. Derför vågade jag hysa den förhoppning, att Riksdagen skulle vilja tillmötesgå den begäran, som samtliga sjukkassor i landet framställt. Jag hade vågat hoppas detta också därför, att, om man bifallit deras begäran, man kommit ifrån den här saken för ett antal år. Det gör man icke, om man antar statsutskottets förslag, ty då komme säkerligen framställningar att redan vid nästa års riksdag framställas i syfte att få villkoren förändrade i enlighet med sjukkassornas egen önskan. Man har sagt mig, att, i händelse denna kammare skulle bifalla min motion, frågan möjligen skulle komma att falla, enär den icke kan afgöras genom gemensam votering. Under sådana förhållanden kan det naturligtvis icke falla mig in att envist vidhålla mitt förslag. Men då jag för närvarande ej är öfvertygad derom, att det faktiskt förhåller sig så som uppgifvits — och jag kan ju för öfrigt tänka mig, att en sammanjemkning skall kunna ske — vågar jag åtminstone tills vidare yrka bifall till min motion.

Om ändrade bestämmelser angående förvaltningsbidrag till sjukkassor.
(Forts.)

Herr Hammarström: Jag skall be att med några ord få redogöra för min ställning i frågan.

Jag beklagar, att utskottet icke kunnat tillmötesgå de önskningar, jag framställt i min motion. Jag har, som herrarne veta, gjort mig till tolk för de mindre sjukkassorna genom att till Riksdagen frambära två motioner. Såsom svar på utskottets uttalande rörande min nu ifrågavarande motion, då utskottet säger, att "det synes utskottet icke vara ådagalagdt, att den nu gällande bestämmelsen om visst förhållande mellan statsbidraget och sjukkassans egna inkomster är för sjukkassorna egentligen betungande", ber jag att få upplysa, att min motion blef framburen på grund af anhållan derom ifrån en sjukkassa i en af de städer, jag har äran representera, nemligen Nora. Jag har dessutom hört, att många af denna kammares ledamöter fått skrivelser ifrån sina valmän med anhållan, att de skulle understödja min motion. Det finnes således sympatier för den, och det kan icke nekas, att den är behjertansvärd, ty den innehåller en viktig principfråga.

Att icke Kongl. Maj:t tagit upp dess principer är icke att undra på, då icke någon framställning derom till Kongl. Maj:t blifvit gjord. Men jag ber att få framställa en vördsam fråga till kammarens ledamöter, huruvida det icke kan anses obilligt och orätt, att, då man nu bestämmer, huru stort förvaltningsbidraget skall vara i förhållande till medlemsantalet, likväl inskjuta en bestämmelse, som gör det för

*Om ändrade
bestämmelser
angående
förvaltnings-
bidrag till
sjukkassor.
(Forts.)*

de små kassorna nära nog omöjligt att komma i besittning af detta förvaltningsbidrag.

För att en kassa, som räknar t. ex. 50 medlemmar, skulle enligt bestämmelserna i utskottets förslag kunna erhålla 75 kronor i förvaltningsbidrag, måste den under föregående år hafva haft denna inkomst 3 gånger om, d. v. s. 225 kronor; och om en kassa har t. ex. 75 medlemmar, måste dess inkomster under nästföregående år hafva uppgått till 337 kronor 50 öre, för att den skall kunna komma i åtnjutande af förvaltningsbidrag. Jag ber att få hemställa, huruvida det icke kunde vara nog att uppställa som vilkor för en sjukkassa, att den fullgjort de åligganden, som lagen innehåller i öfrigt, och att den dessutom handlade i öfverensstämmelse med sina egna stadgar.

Det finnes t. ex. sjukkassor, som icke uttaxera afgifter annat än i mån af sjukdomsfall, och om då sjukdomsfallen varit få inom en kassa under ett år, blir således inkomsten för kassan mycket liten, och det gör, att kassan nästkommande år kanske icke kan komma i åtnjutande af något förvaltningsbidrag. På det sättet göres det nästan omöjligt för de mindre kassorna att komma i åtnjutande af någonting. Ännu värre ställer sig saken, om, såsom herr Eklund m. fl. i sin motion här föreslagit, man skulle ha 2 kronor per medlem i förvaltningsbidrag för det första hundratalet af medlemmar, ty då skulle den inkomstsumma, som utgör förutsättningen härför, bli så hög, att det blefve omöjligt för de mindre kassorna att komma i åtnjutande af bidrag.

Emellertid, som saken nu står, då Första Kammaren redan fattat sitt beslut, och frågan icke kan komma under gemensam votering, skall jag icke göra något yrkande, emedan detta vore lönlöst, men jag ber att få förklara, att om jag lefver ett annat år, är min önskan att få komma tillbaka med frågan för att få den af Riksdagen pröfvad, och jag tror, att min framställning har skäl för sig, ja, jag påstår, att den är af mycket stor vikt, speciellt för den grupp af sjukkassor, som jag med min motion åsyftar.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: Sjukkasveäsendets utveckling utgör ett synnerligen viktigt statsändamål, och det har därför varit mig angeläget att få fortsätta de af min företrädare igångsatta undersökningarna, åsyftande att genom ökade förvaltningsbidrag möjliggöra denna institutions vidare utveckling.

Det utaf Kongl. Maj:t nu framlagda förslaget är ett steg i sådan riktning, och jag skulle på det högsta beklaga, om motionären, genom att enständigt vidhålla sitt yrkande om bifall till det af honom framburna förslag, skulle omöjliggöra frågens lösning vid denna riksdag. Ty jag håller före, att sedan Första Kammaren godkänt utskottets förslag, skulle, derest Andra Kammaren toge motionen, frågan vara för denna riksdag fallen.

Utskottet har gjort en del ändringar i Kongl. Maj:ts förslag, och dessa ändringar har jag icke funnit skäl att motsätta mig i Första Kammaren.

En af dessa ändringar afser en förhöjning från 1 krona till 1 krona 50 öre per medlem i förvaltningsbidrag för de mindre sjuk-kassorna, och det innebär en förbättring för dem, mot hvilken jag icke har något att invända. Denna förbättring skulle medföra en ökad statsutgift, enligt af försäkrinspektören verkställd utredning, af 52,000 kronor. Då det förvaltningsbidrag ifrån statens sida, som enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle ifrågakomma, under förutsättning att samtliga sjuk-kassor låtit inregistrera sig, skulle utgöra 223,000 kronor — det är nu, som kammaren vet, mellan 40- och 50,000 kronor — skulle således vid ett bifall till statsutskottets förslag detta bidrag uppgå till omkring 275,000 kronor.

Den andra ändringen, som statsutskottet har gjort, är en sänkning af förvaltningsbidraget för de medelstora kassorna. Men detta tror jag ingalunda är någon förbättring af Kongl. Maj:ts förslag, ty jag håller före, att det är de medelstora kassorna, som äro det rätta slaget af sjuk-kassor, och hvilka därför böra uppmuntras. De mycket små äro i försäkringstekniskt hänseende icke fullt tillfredsställande, och de mycket stora falla, vågar jag påstå, utom den kategori, som denna lagstiftning afsett att befrämja.

Nu säger motionären, att han egentligen fäst sig vid att utskottet accepterat Kongl. Maj:ts förslag i fråga om maximum för förvaltningsbidraget, och han yrkade, att detta skulle bortfalla, och att således — bestämmelsen skulle för öfrigt träffa de båda af honom omnämnda sjuk-kassorna, hvilka ha öfver 1,500 medlemmar — bidraget skulle utgå utan begränsning. Han anförde såsom skäl härför, att kostnaderna för nya stadgars upprättande i och för registreringen voro ganska dryga. Jag vill dock påpeka, att detta är utgifter blott för eu enda gång, och då sådana icke vidare föranledas, sedan de nya stadgarna äro upprättade, finner jag detta icke vara något skäl för att öka ett år efter år utgående förvaltningsbidrag.

Det andra skälet var, att det möjliga resultatet af bestämmelsen om ett maximum för förvaltningsbidraget kunde bli, att de stora sjuk-kassorna delade sig och sönderföllö i två. Men enligt min uppfattning är det icke något ondt uti, att de mycket stora kassorna dela upp sig.

Jag tror för öfrigt, att detta icke kommer att inträffa, ty det skulle lika väl hafva inträffat under de fem eller sex år, hvarunder nuvarande lagstiftning egt bestånd, då maximibeloppet varit 300 kronor, men någon styckning af de större kassorna har dock ej försports.

Hvad angår herr Hammarströms förslag, kan jag icke annat än inse, att, efter den ändring, som statsutskottet vidtagit i Kongl. Maj:ts förslag, d. v. s. att höja förvaltningsbidragen för de små kassor, som hafva 100 medlemmar, från 1 krona till 1 krona 50 öre, han har haft goda skäl för sitt förslag, och det skulle hafva varit önskligt, om statsutskottet hade fäst afseende vid detsamma, utan att man därför behöft gå fullt så långt, som han ifrågasatt. Det fans icke någon anledning för Kongl. Maj:t, som icke satt förvaltningsbidraget så högt, att göra någon framställning i det afseendet, men nu deremot finnes en sådan anledning. Jag tror nemligen, att följden kommer

*Om ändrade
bestämmelser
angående
förvaltnings-
bidrag till
sjukkassor.
(Forts.)*

*Om ändrade
bestämmelser
angående
förvaltnings-
bidrag till
sjukkassor.
(Forts.)*

att blifva, att i små kassor, i hvilka till följd af lyckliga omständigheter ingen uttaxering under året ifrågakommit, kassan icke kan prestera det nödvändiga villkoret för förvaltningsbidragets erhållande, eller att bidraget från medlemmarne skulle uppgå till tre gånger förvaltningsbidraget, och att således åtskilliga mindre kassor icke komma att få något godt af förvaltningsbidraget.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman, mine herrar! Herr statsrådet och chefen för civildepartementet har bättre, än jag kunnat göra, redan bemött de invändningar, som här blifvit gjorda af den ärade motionären på stockholmsbänken, men jag skall i alla fall anhålla att få yttra några ord.

Jag tror för min del, att klokheten bjuder, att Andra Kammaren nu fattar samma beslut i denna fråga som Första Kammaren, ty i annat fall skall man kunna riskera, att frågan för denna gång helt och hållet förfaller, och det är väl icke motionärens önskan.

Motionären uttalade till en början sin tacksamhet till statsutskottet för den vänliga behandling, hans förslag inom utskottet rönt, och jag tror för min del, att han haft all anledning att göra detta. På afdelningen framställde jag yrkande om bifall till motionärens förslag oförändradt, men jag måste redan der gifva vika och gå med på den af Kongl. Maj:t föreslagna begränsningen af bidraget till högst 1,500 kronor. Det oaktadt lyckades jag icke att der genomdrifva förslaget, utan afdelningens förslag till utlåtande blef afstyrkande och endast bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Deremot, när frågan behandlades af statsutskottet i plenum, upptogs ärendet å nyo, och då lyckades man genom denna moderation genomdrifva förslaget, och jag tror, att motionären bör vara tacksam för det arbete, som utskottet gjort i detta afseende. Beträffande hans sorg öfver denna begränsning, så tror jag, att han kan taga den ganska lätt, ty det är endast 2 af sjukkassorna, som träffas af denna begränsning, då deremot det belopp, som ntskottet gått med på, nemligen 1 krona 50 öre för de kassor, som hafva ett medlemsantal intill 100, i alla fall är en förhöjning uti hvad Kongl. Maj:t föreslagit, och en förhöjning, som kommer de minsta kassorna till del.

Jag yrkar således bifall till utskottets föreliggande förslag.

Hvad beträffar herr Hammarströms förslag, så hade jag redan vid ärendets behandling inom utskottet stora sympatier äfven för det samma, men orsaken, hvarför icke utskottet ansåg sig böra gå motionärens förslag till mötes, var, att ingen af dessa 475 representerade kassor vid det stora Stockholmsmötet framställt en sådan önskan. Jag tror ej heller, att motionärens förslag är fullt lyckligt funnet. Jag tror, att en bestämmelse bör stadgas i den rigtning, att de kassor, som fullgjort sin skyldighet till staten, borde komma i åtnjutande af detta understöd utan afseende å de gjorda inbetalningarna, och jag hoppas, att något förslag i denna rigtning måtte framkomma till nästa Riksdag, ty det är ju så med en del kassor, att om inga sjukdomsfall inträffa, blir det inga utgifter för medlemmarna, och följaktligen skulle man på den grund gå förlustig sitt bidrag i detta fall.

Då nu icke något sådant förslag föreligger och Första Kammaren redan fattat sitt beslut, så har jag icke något annat att göra än yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Petri: Då jag anser, att sjukkasseväsendet är den vackraste yttring af arbetarnes sjelfhjelpsverksamhet och väl förtjenar att understödjas, skulle jag mycket gerna för min del biträda herr Eklunds motion, men då Första Kammaren redan fattat sitt beslut i ämnet och man genom att bifalla motionen möjligen skulle äfventyra, att ingenting blefve uträttadt, så anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

*Om ändrade
bestämmelser
angående
förvaltnings-
bidrag till
sjukkassor.
(Forts.)*

Herr O. Olsson från Stockholm: Herr grefve och talman, mine herrar! Då jag undertecknade ifrågavarande motion, så var det därför, att de mindre och större föreningarna skulle erhålla ett större statsbidrag, ehuru väl det af regeringen framställda förslag är fördelaktigare för de medelstora sjukkassorna, men jag bör biträda det beslut, hvartill utskottet kommit — bättre något än intet. Jag skall således anhålla att få yrka bifall till statsutskottets föreliggande förslag, helst jag hoppas, att vi en annan gång må blifva i tillfälle att återkomma till en förnyad framställning i ämnet.

Herr Fjällbäck: Herr talman, mine herrar! Då jag undertecknade motionen, gjorde jag det icke därför, att jag för min del hellre önskade bifall till Kongl. Maj:ts förslag än till motionen, utan därför, att jag önskade bifall till motionen.

Af motionen framgår den princip, att man bör understödja de mindre kassorna i större mån än de större, och det är äfven denna princip, som förut gjort sig gällande i fråga om bidrags erhållande; men, såsom herrarne veta, hafva bidragen varit så ringa, att endast ett fåtal kassor låtit inregistrera sig.

Af denna anledning var det, som jag vid föregående riksdag väckte en motion i syfte att få förvaltningsbidragen förhöjda. Nu är jag naturligtvis tacksam såväl mot regeringen som mot utskottet för det tillmötesgående, mitt yrkande vid förlidet års riksdag rönt, och det är att hoppas, att vid sådant förhållande flera kassor än hittills skola låta inregistrera sig.

Då nu enligt de uppgifter, vi fått från statsrådsbänken, ingen gemensam votering kan ifrågakomma, för den händelse denna kammare komme att fatta ett annat beslut än Första Kammaren, så kan jag naturligtvis icke yrka bifall till motionen, ty då skulle frågan förfalla, hvilket jag ingalunda vill. Jag skall det oaktadt tillåta mig att påpeka, att sjelfva begränsningen synes mig vara i hög grad olämplig. Det kan icke vara för staten fördelaktigt, om denna maximigräns skulle leda derhän, att dessa stora kassor skulle sönderdelas i mindre organisationer. Det förhåller sig nemligen på det sätt, att en kassa, som är ganska stor på en liten ort och som har t. ex. 100 medlemmar, hvilket antal det icke är möjligt att öka, då det på denna ort icke finnes mer än en fabrik, är på denna ort betydligt större än en

Om ändrade
bestämmelser
angående
förvaltnings-
bidrag till
sjukkassor.
(Forts.)

kassa med 100 medlemmar i t. ex. Stockholm, Göteborg eller någon annan större stad. Hvad vi velat har varit att uppmuntra till bildande af sjukkassor på de orter, der sådana icke redan finnas. Det är därför, man har velat sätta bidragen högre för de mindre sjukkassorna, så att derigenom folk skulle uppmuntras att samman-sluta sig i detta mycket nyttiga syfte. Detta, tror jag, är ett ändamål lika viktigt som mångt annat, hvartill vi bevilja anslag. Under nu-varande förhållanden kan man emellertid icke göra något annat åt saken än att yrka bifall till utskottets förslag, och jag hoppas, att erfarenheten skall ådagalägga, att detta åtminstone delvis har afhjelpat det bristande intresse för inregistrering, som hittills har visat sig.

Herr Larsson i Mörtlösa: Det synes mig, som om motionären hade bort vara tillfredsstäld med det slut, hvartill statsutskottet i denna punkt kommit.

Motionären vänder sig hufvudsakligen mot begränsningen af stats-bidraget till de stora kassorna, men enligt den redogörelse, som i den kongl. propositionen återfinnes, utgör för Oskarshamns nykterhetsföre-ningss kassa förvaltningsbidraget 14,438 kronor för deri befintliga 8,638 medlemmar. Häraf torde framgå, att förvaltningskostnaden uppgått till ett rätt anseeligt belopp för den största kassan, då deremot för 1,500 medlemmar i annan sjukkassa icke utbetalas mer än 530 kronor.

Det synes mig således, som om de stora kassorna icke skulle vara så fördelaktiga, utan att snarare de *medelstora* vore att föredraga från kassornas egen synpunkt sedt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, samt herr tal-mannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 11.

Rörande för-
slag till
förordning an-
gående kött-
besigtningss-
och slagttvång
m. m.

Slutligen föredrogs lagutskottets memorial n:o 60, med föranledande af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande viss del af lagutskottets memorial n:o 53, i anledning af kamrarnes återremiss utaf lagutskottets utlåtande n:o 30, i anledning af väckta motioner med förslag till för-ordning angående köttbesigtningss- och slagttvång m. m.

Uti memorial n:o 53, i anledning af kamrarnes återremiss utaf lagutskottets utlåtande n:o 30, i anledning af väckta motioner med förslag till förordning angående köttbesigtningss- och slagttvång m. m., hemställde utskottet, att Riksdagen, med anledning af de i utskottets utlåtande n:o 30 omförmälda motioner, ville för sin del antaga lag angående köttbesigtning och slagthus af den lydelse, utskottets memorial utvisade.

I särskild afgifven, vid berörda memorial fogad reservation föreslog emellertid herr Ohlsson i Vexjö, med hvilken fem andra utskotts-ledamöter instämde, åt andra, tredje och åttonde paragraferna af ifråga-varande lag en delvis förändrad affattning mot den af utskottet förordade.

Enligt från kamrarne ankomna protokollsutdrag, hade Första Kam-maren antagit utskottets förslag i dess helhet oförändradt, medan Andra Kam-maren i fråga om 8 § bifallit herr Ohlssons reservation och för öfrigt godkänt det af utskottet afgifna förslag.

Skiljaktigheten emellan kamrarnes beslut bestod alltså deri, att Första Kam-maren, i enlighet med hvad utskottet föreslagit, medgifvit, att i taxan för afgifterna för begagnande af offentligt slagthus jemväl finge beräknas ränta å anläggningskapitalet för slagthuset, under det att Andra Kam-maren, genom uteslutande af orden "jemte ränta å anläggningskapitalet" ur 8 §:s 2 mom., fränkänt städerna en dylik rättighet.

I ändamål af sammanjemkning af de olika besluten hemställde nu utskottet:

att kamrarne, hvardera med frånträdande af sitt beslut beträffande 8 § af det i utskottets memorial n:o 53 omförmälda lagförslag, ville antaga följande lydelse af ifrågavarande paragraf:

1 mom. För köttbesigtning, anställd på grund af § 1, erlägges icke någon afgift.

2 mom. För begagnande af offentligt slagthus, hvarom i § 2 sägs, eger staden uppbära afgifter enligt taxa, som, sedan Konungens befallningshafvande, efter hörande af helsovårdsnämnd eller den särskilda myndighet, hvarunder slagthusets förvaltning är ställd, dertill uppgjort förslag, af Konungen fastställles för minst ett år i sänder. I denna taxa må afgifterna ej sättas högre, än som kan anses erforderligt för betäckande af stadens kostnader för slagthusets förvaltning och underhåll jemte tre procent ränta å anläggningskapitalet.

Häremot hade reservationer anmälts:

af herr *Nilsson* i Skärhus:

af herr *Redelius*, som ansett, att utskottet bort hemställa:

att Första Kam-maren, med frånträdande af sitt förra beslut, måtte biträda Andra Kam-marens beslut om lydelsen af § 8 af förslaget till lag om köttbesigtning och slagthus;

af herrar *P. G. Petersson* i Brystorp och *Jönsson* i Gammalstorp.

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Herr vice talmannen *Danielson*: Jag får tillkännagifva, att jag för min del icke kan biträda förevarande sammanjemkningsförslag.

Jag tror, att det vore synnerligen betänkligt, om detta förslag antoges, ty derigenom skulle landsbygden för all framtid göra sig skattskyldig till städerna. Jag kan icke finna annat, än att deri ligger en orimlighet och att det skulle vara mycket besynnerligt, om vi landtmän utan att yttra ett ord skulle besluta en sådan åtgärd.

Vi hafva kämpat under många, många år för att vinna rättelse i våra skatteförhållanden, men när vi vunnit en liten jemlikhet med

Rörande förslag till förordning angående köttbesigtning och slagtvång m. m.
(Forts.)

Rörande förslag till förordning angående köttbesigtning och slagttvång m. m.
(Forts.)

städerna, då är man på väg att införa en ny skatt, ty allt, som skulle blifva en följd af detta förslags antagande, det skulle lända städerna till fördel. Städerna skulle derigenom erhålla betydliga inkomster, icke endast förvaltnings- och underhållskostnad, utan äfven ränta på sina penningar. Kan det verkligen vara rimligt att lösa denna fråga på så sätt? Jag förstår icke, huru vi landtmän i sådant fall iakttaga landtmännens intressen. Jag kan, såsom sagdt, icke vara med derom, och då jag är öfvertygad, att lagförslaget ändock torde komma att antagas utan nu afsedda tillägg utöfver denna kammares förut fattade beslut, så har jag icke kunnat underlåta att inlägga min gensaga mot det nu föreliggande förslaget. På detta sätt, som nu afses, skulle hvarje stad, huru obetydlig som helst, komma att bygga slagthus samt drifva rörelse, och när städerna hafva garanti för att erhålla 3 procents ränta samt derjemte förvaltnings- och underhållskostnader, så böra sådana företag icke blifva afskräckande.

Det är på dessa grunder, som jag yrkar afslag å föreliggande sammanjemkningsförslag och hemställer, att kammaren måtte vidhålla sitt förut fattade beslut i denna fråga.

Häruti instämde herrar *Andersson* i Löfhult, *Petersson* i Dänningelanda, *Anderson* i Tenbult, *Zachrisson*, *Bengtsson* i Häradsköp, *Jönsson* i Mårarp, *Petersson* i Skurö, *Nilsson* i Kägglå, *Högstedt*, *Eliasson* och *Odqvist*.

Herr *Petersson* i Brystorp: Herr talman! Det är dock högst eget, att, såsom en föregående talare yttrade, landsbygden skall på detta sätt bli skattskyldig till städerna. Ty det är att märka, att det är städerna, som först kommit fram med förslaget om slagttvång och hela slagthusfrågan, och nu vill man likväl, att landtborna skola betala underhålls- och förvaltningskostnaderna för slagthuset och dessutom ränta på det uti dem nedlagda kapitalet. Det kan väl vara sant, att denna ränta icke är så hög, men jag anser i allt fall, att den är orättmätig. Hvilka är det nemligen, som på detta sätt skulle komma att få betala hela dessa tillställningar? Jo, det skulle naturligtvis bli landtmännen, ty städernas befolkning uppföder ju icke några djur för att slaktas, utan det göra endast landtmännen. Nu har det visserligen framhållits, att landtmännen skulle få bättre betaldt för sitt kött, om slagthus upprättades, men detta påstående håller icke streck. Under förra riksdagen fingo vi i utskottet taga kännedom om en skrifvelse från Norge, och i denna uppgafs, att priset på kött icke hade stigit, sedan slagthus der kommit till stånd. Den ökade kostnaden för slagtingen skall emellertid tagas ut på något håll, och då blir det de, som sälja djuren, som få betala fiolerna. Jag tycker, att städerna, om denna lag kommer till stånd, i allt fall borde vara landtmännen tack skyldiga och gerna sjelfva svara för räntorna å de på slagthuset nedlagda kapitalen, ty det blir dock städerna, som komma att draga all fördel af lagen.

Med anledning af hvad jag nu anført, ber jag att få biträda herr Nilssons reservation.

Herrar *Sandquist* och *Åkerlund* instämde häruti.

Herr Jönsson i Gammelstorp: Herr grefve och talman! Då jag icke inom utskottet kunnat vara med om detta sammanjemkningsförslag, anser jag mig nu böra yttra några ord i frågan.

Vore här fråga om exportslagthus, skulle jag naturligtvis icke motsätta mig förslaget. Men, mine herrar, här gäller det icke exportslagthus, utan uppförande af slagthus för städernas egna behof. Jag har därför, då jag anser, att denna afgift, som skulle komma att bestämmas för begagnandet af slagthusinrättningarna, endast skulle blifva en beskattning på landtmännen, icke kunnat gå längre, än att ersättning skulle lemnas för slagthusens underhåll och förvaltning. Jag har således icke kunnat vara med om att medgifva, att någon ränta skulle få beräknas å anläggningskostnaden, emedan det, som sagdt, är min fulla öfvertygelse, att detta endast skulle bli en beskattning på landtmännen.

Nu har man visserligen sagt, att köttpriset skulle komma att stiga och att landtmännen derigenom skulle få ersättning, men jag vill fråga herrarne, huru detta skulle kunna blifva möjligt. Tro herrarne, att konsumtionen skulle komma att ökas i följd af slagthusens införande? Det kan jag icke finna möjligt. Eller skulle till följd deraf produktionen af kött minskas? Ja, då tror jag, att man bör betacka sig för slagthuset.

Ytterligare har man framhållit, att om kostnaderna för att verkställa slag i slagthuset skulle anses blifva för dryga, så är man å andra sidan icke tvungen att slagta derstädes, utan man kan slagta hemma och sedan föra in köttet till någon stad och sälja det der. Ja, mine herrar, men jag tror, att i de städer, som låta uppföra slagthus, blir det också omöjligt att sälja något annat kött än af djur, som slagts der, ty slagtar man hemma och kommer in för att sälja köttet i sådana städer, får man så dåligt betaldt för detsamma, att den saken gör man nog icke om, utan man blir således tvingad att äfven slagta i städerna.

Äfvenledes har man sagt, att omkostnaderna för slagthuset skulle bli så stora. Ja, mine herrar, det kan väl hända, men de kunna också inrättas billigare, särskildt i de mindre städerna. Min tanke är, att om denna lag kommer till stånd, skall det ej dröja länge, innan vi hafva slagthus i alla städer, och då jag hyser denna tanke, att räntan skall blifva en beskattning på köttproducenten, kan man väl lätt förstå, hvarför jag icke kan vara med om det föreliggande sammanjemkningsförslaget. Jag hoppas också, att alla de af herrarne, som här representera landtmannakretsar, äfven skola vara emot förslaget.

Man har vidare sagt, att det skulle vara nödvändigt att få denna lag till stånd, därför att man eljest icke skulle kunna erhålla några exportslagthus, men jag tror, mine herrar, att så icke är förhållandet, och jag har hört uppgifvas, att man redan på flera håll vidtagit åtgärder för inrättande af exportslagthus.

Under dessa förhållanden tror jag, att vi göra klokast, om vi låta

Rörande förslag till förordning angående köttbesigtningsoch slagttväng m. m.
(Forts.)

Rörande förslag till förordning angående köttbesigtning och slagthugg m. m.
(Forts.)

lagen falla för denna gång, och deri ligger nog icke heller någon fara. Herr talman, jag ber därför att få yrka afslag å utskottets förslag.

Herr Nilsson i Skärhus: Herr talman! Då detta ärende förra gången förevar i kammaren, uttalade jag min åsigt angående kostnadsberäkningarna med afseende på slagthuset. Hvad angår det nu föreliggande sammanjemkningsförslaget, skall jag endast be att få yrka, att kammaren måtte vidhålla, hvad kammaren beslutade, då frågan förra gången var före. Då fattade kammaren det beslut, att § 8 mom. 2 i lagen skulle erhålla följande lydelse: "För begagnande af offentligt slagthus, hvarom i § 2 sägs, eger staden uppbära afgifter enligt taxa, som, sedan Konungens befallningshafvande, efter hörande af helsovårdsnämnd eller den särskilda myndighet, hvarunder slagthusets förvaltning är ställd, dertill uppgjort förslag, af Konungen fastställas för minst ett år i sänder. I denna taxa må afgifterna ej sättas högre, än som kan anses erforderligt för betäckande af stadens kostnader för slagthusets förvaltning och underhåll." Jag skall anhålla att få framställa det yrkandet, att kammaren nu måtte vidhålla detta beslut.

I detta yttrande instämde herr Olsson i Ornakärr.

Vidare anförde:

Herr Björck: Det har visserligen förut talats mycket i denna fråga, men jag kan dock icke underlåta att ytterligare något litet taga herrarnes tid i anspråk.

Herrarne må dock betänka, att anläggandet af slagthus är en mycket dyrbar sak. Jag har hört uppgifvas, att dylika anläggningar kunna kräva en kostnad af ända till två millioner kronor, ehuru det naturligtvis också på många orter kan ske för mycket billigare pris. Några personer måste emellertid finnas, som skola nedlägga kapital i slagthusanläggningarna, och att dessa erhålla tre procents ränta på sina penningar, kan väl icke anses vara för mycket. Samma ränta erhålla de på deposition i hvilken bank som helst utan ringaste risk eller besvär.

Herr vice talmannen uttalade farhågor för att slagthus skulle uppstå jemväl i åtskilliga småstäder. Jag deremot önskar detta på det lifligaste och jag är öfvertygad, att landtmännen icke minst skola skörda välsignelse af slagthuset. Derigenom blir det nemligen för dem möjligt att erhålla godt pris för godt kött, och det kommer att löna sig att här i Sverige uppföda goda slagtdjur, hvilket nu är en mycket tvifvelaktig affär. De tyska landtmännen måtte väl vara i ekonomiskt afseende lika förtänksamma som de svenska, men jag tror icke, att, om man frågar de tyska landtmännen, man skulle riskera att få till svar, att de skulle vilja vara af med slagthuset. Det är naturligtvis klart, att äfven städerna hafva fördel af att genom slagthuset få ett godt och helsosamt kött, men jag tror, som sagdt, att slagthuset skulle vara till minst lika mycken fördel för landtmännen. Det vore väl

också besynnerligt, om Sverige skulle vara det enda land, der det icke skulle vara fördelaktigt för landtmännen att hafva slagthus.

Om frågan nu faller, skulle det vara en stor olycka, och jag ber därför att få lägga herrarne på hjertat att biträda utskottets förslag.

Rörande förslag till förordning angående köttbesigtning och slagttvång m. m.
(Forts.)

Herr Pettersson i Österhaninge. Om offentliga slagthus äro af så stor fördel för städerna, som framhållits, må dessa gerna inrätta sådana, om de så vilja. Jag skall för min del icke hafva något deremot, blott icke den kringliggande landsbygden får betala räntan på anläggningskostnaden, åtminstone icke så hög ränta, som här ifrågasatts, så att slagthusens uppförande knappast skulle kunna sägas vara förenadt med någon uppoffring från städernas sida. Man har visserligen invändt, att landtmännen kunde inskränka sig till att endast låta besigtiga köttet, men jag vill då framhålla, att man sagt, att någon effektiv köttbesigtning icke kan ske annat än strax *efter* eller strax *före* nedslagtandet, och om därför slagthustvång införes, så skulle man också så småningom *vingas* att låta slagta djuren i slagthusen och betala de dryga afgifterna därför. Om man under sådana förhållanden skulle pålägga större afgifter, än som kräfas för sjelfva slagtingen, så skulle detta vara obilligt.

I min valkrets finnes ett stort antal slagteriidkare, hvilkas intressen mycket beröras af denna fråga, liksom der också finnas icke så få hemmansegare, hvilka torgföra sina köttvaror här i Stockholm och hvilka äro högst angelägna om att afsättningen af deras produkter icke måtte mötas af allt för stora svårigheter.

På grund af hvad jag nu anfört, får jag förklara, att jag känner mig mest tilltalad af herr Redeli reservation, och jag skulle helst vilja yrka bifall till densamma, hvilket, såsom frågan nu ligger, är liktydigt med afslag å — hela lagen.

Herr Henricson: Denna fråga har vid två föregående tillfällen blifvit så grundligt debatterad, att jag kan lofva herrarne att icke blifva mångordig, men jag vill dock med anledning af de två första talarnes yttranden säga några ord.

Man har nu här återkommit med talet om, att genom antagande af detta förslag landsbygden skulle göras skattskyldig under städerna. Jag vill då hemställa till herrarne, huruvida ni tro, att de slagtare, som nu finnas, icke också måste beräkna ränta och, jag kan tillägga, äfven amortering på sina slagterier. Jag vågar till och med påstå, att slagten nu ställer sig dyrare, än hvad den skulle bli efter denna lags antagande.

Min kamrat på denna bänk har sagt, att denna fråga framkommit endast från städerna. Jag vill då be att få påpeka, att den motion, som inlemnats i denna fråga, är undertecknad med namnen Barnekow, Hjelmérus och Kruse samt äfven mitt namn står under densamma. Jag hade dock trott, att vi icke skulle räknas tillhöra städerna, utan att vi hade anspråk på att få räknas bland landtmännen. Lagförslaget afser ett skydd mot helsofarligt kött och det afser äfven ett skydd för vår boskapskötsel, och dylika skydd vill jag vara med om. Men

Rörande för-
slag till
förrordning an-
gående kött-
besigtningss-
och slagttvång
m. m.
(Forts.)

i fall den talare, som näst före mig hade ordet, med sitt yttrande afsåg ett skydd för de slagtare, som bo inom hans valkrets här utanför Stockholm och som hafva skulden för att handla med helsofarlig vara — i fall, säger jag, det vore ett sådant skydd, som afsåges, så kunde jag icke vara med derom.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Ohlsson i Vexjö: Jag är fullt och fast öfvertygad derom, att alla och en hvar bland kammarens ledamöter hafva situationen fullkomligt klar i det afseende, att hela denna lag om köttbesigtning och slagthus, hvaraf föreliggande åttonde paragraf utgör en del, står eller faller med antagandet eller förkastandet af lagutskottets nu förevarande hemställan. Hvarje annat yrkande än om bifall till eller afslag å sammanjemkningsförslaget är naturligtvis helt och hållet ända målslost.

Nu måste det visserligen medgifvas, att utskottet vid sin sammanjemkning icke tagit tillbörlig hänsyn till denna kammarens förut i denna del af ärendet fattade beslut; men detta var ju heller icke att vänta med hänsyn till de åsikter, som utskottets majoritet förut uttalat och gjort gällande särskildt vid denna punkt.

Då emellertid frågan nu kommit in på kompromissens stadium och då det här gäller att godkänna lagen, sådan den är enligt sammanjemkningsförslaget eller förkasta lagen och således stanna kvar på status quo i detta fall, skall jag för min del visserligen icke tillåta mig att gifva kammaren något råd i förevarande hänseende och ej heller framställa något yrkande, förvissad, som jag är, derom, att hvar och en bland kammarens ledamöter vet, hvad i detta frågans läge bör och väl också måste göras.

Herr Lindblad: Herr talman, mine herrar! Jag kunde hafva inskränkt mig till att instämma i det yttrande, som talaren från Södertörn nyss afgifvit, men då jag önskar att något närmare precisera min ståndpunkt i frågan, vill jag i all korthet yttra några ord.

Jag kan icke finna det förslag till sammanjemkning, som utskottet här framlagt, innebära full rättvisa. Om man nemligen utgår från Första Kammarens beslut om ränteersättning för slagthusbyggnader, borde väl 4 procent vara den högsta siffra, hvarmed man i sådant fall kunde räkna. Städerna betala nemligen för närvarande icke högre ränta på upplånta penningmedel, kanske snarare lägre — åtminstone kommer detta att gälla om de lån, som hädanefter kunna behöfva upptagas. Någon amortering af anläggningskostnaden kan jag icke finna böra medräknas, då lagen stadgar rätt till ersättning för alla underhållskostnader. En sammanjemkning mellan 4 procent, som jag föreställer mig innefattas i Första Kammarens beslut, och ingen ränta alls, i enlighet med hvad denna kammare har beslutat, borde, synes det mig, i förevarande fall hafva ledt till högst 2 procent och icke till 3 procent, såsom utskottet här föreslagit.

Det är dock egentligen icke siffror, jag vill tvista om, men jag vill hålla på Andra Kammarens beslut och i detta se en garanti för,

dels att icke hvartenda stadssamhälle skall bygga slagthus utan någon betänksamhet och endast för att tillfredsställa krafvet på moderna idéer, dels ock att här i Stockholm anläggningarna ej göras större, än som är behöfligt, om man jemsides fortfarande vill använda en legaliserad, effektiv och samvetsgrann *köttbesigtning*.

Rörande förslag till förordning angående köttbesigtning och slagtvång m. m.
(Forts.)

Förslaget om slagthus på de förnämsta exportplatserna är jag deremot villig att biträda, och jag skulle gerna se, att sådana blefve understödda med statsanslag, om detta är behöfligt. Och jag undrar, om icke vi landtmän böra vara betänksamma och tills vidare nöja oss med slagthus just på exportorterna.

Det är på dessa grunder, jag ber att få instämma i yrkandet på bifall till herr Redelius' reservation, eller — hvilket är detsamma — afslag å utskottets hemställan.

Herr Sjö: Då jag icke vill förlänga den redan långt nog gångna diskussionen i den förevarande frågan, skall jag endast be att få gifva till känna, att jag anser den sammanjemkning, som lagutskottet här företagit, icke hafva bort komma till stånd. Kamrarne hafva fattat så diametralt motsatta beslut, att enligt mitt förmenande någon sammanjemkning icke hade bort komma i fråga. Då jag är af denna uppfattning och för öfrigt anser, att det icke vore någon olycka, om förslaget för denna gång skulle falla, skall jag be att få förena mig med dem, som yrkat afslag.

Herr Andersson i Malmö: Herr talman, mine herrar! Jag har vid ett föregående tillfälle tillkännagifvit, hvilken ståndpunkt jag intager i denna fråga. Det är således icke därför, som jag begärt ordet, utan jag har gjort det hufvudsakligen med anledning af herr vice talmannens yttrande. Han sade nemligen i sitt anförande, att vi nu hafva kämpat i många år för att få likhet i beskattningsväsendet till stånd, och han ansåg det vara underligt, om landsbygden nu skulle göra sig skattskyldig under städerna.

Ja, mine herrar, vi hafva kämpat i många år för att få ett nytt beskattningsväsen till stånd, men huruvida man fått *likhet* i detta beskattningsväsen, derom tror jag meningarna, icke minst inom denna kammare, äro mycket delade. Jag tror, att vid alla förändringar, som man sökt att på detta område åstadkomma, har det varit städerna, som kommit att draga det kortaste strået. Det är icke många dagar sedan vi hade den nya bevilningsförordningen under behandling här i kammaren, och äfven då visade det sig, att jordbruksfastighetsegarne ville undandraga sig sjelfdeklaration för sina egande fastigheter. Jag vill hemställa till herr vice talmannen, om man härvidlag kan tala om den sträfvan efter likhet i beskattningsväsendet, som han med sådan styrka framhöll.

Med afseende å sjelfva det förslag till sammanjemkning, som lagutskottet här framlagt för Riksdagen, vill jag icke göra något yrkande. Jag uttalade mig nemligen, då frågan förra gången förelåg, i den riktningen, att hela denna lag och uppförandet af de ifrågasatta stora slagthusen hufvudsakligen skulle vara till fördel för våra landtbrukare,

Rörande för-
slag till
förordning an-
gående kött-
besiktning-
och slagttvång
m. m.

(Forts.)

i händelse ett exportförbud med afseende å lefvande kreatur komme till stånd. Med denna uppfattning och då jag sjelf är stadsbo samt anser, att stadsborna skola hafva den minsta fördelen af dessa slagthusbyggnader, skall jag icke tillåta mig att göra något yrkande, utan låta majoriteten i kammaren afgöra frågan.

Herr Petersson i Brystorp: Såsom min granne till höger, herr Henricson, erinrat, skulle jag, då jag senast hade ordet, lemnat en oriktig uppgift, enär det icke skulle vara städerna, som kommit upp med detta förslag om slagthus och slagttvång. Men det är väl ändock städerna, som ursprungligen kommit upp med förslaget, fastän åtskilliga landtmän sedermera gått i ledband, såsom skett genom denna motion.

Herr Henricson erinrade också om, att till de nuvarande yrkeslagtarne i städerna får man äfven erlägga afgifter för slagtning. Det är visserligen sant, men hvilken skillnad är det icke mellan de små slagterier, som nu finnas, och de slagthus, som det här är fråga om, hvilka skulle komma att kosta millioner? På sådana anläggningsskapital skulle landtmännen få betala ränta. Det anser jag icke vara rätt och riktigt.

Jag skall emellertid nu frångå mitt yrkande om bifall till herr Nilssons reservation och i stället yrka rent afslag å utskottets hemställan.

Herr vice talmannen Danielson: Herr talman, mine herrar! Det var med anledning af herr Anderssons i Malmö yttrande, som jag begärde ordet.

Han ansåg det icke vara rimligt att påstå, att man eftersträfvat likhet mellan stad och land i afseende å beskattningen, och såsom bevis härför anförde han det sätt, hvarpå den nya bevillningsförordningen här blifvit behandlad. Jag ber härvid att få erinra den värde talaren om, att just denna kammare beslutit, att deklarationsskyldighet skall åligga innehafvarne af jordbruksfastighet, fastän man höjt den siffra, som angifver fastighetens taxeringsvärde, utöfver hvad Kongl. Maj:t och utskottet föreslagit.

Hvad frågan för öfrigt beträffar, måste jag vidhålla, att densamma icke kan lösas på annat sätt än genom att göra intrång i landtmännens gamla, invanda rättigheter att få torgföra slagtrade djur. Det är detta, som ligger under, hvilket herr Andersson icke torde kunna förneka.

Om det, såsom herr Andersson antydde, skulle vara fråga om att höja exporten, må vi då antaga 3 §, men låta den öfriga delen af lagförslaget falla. Då kan export komma till stånd, och alla blifva tillfredsställda i detta afseende.

Men när frågan fått denna omfattning, att *alla* städer skola kunna inrätta slagthus, har densamma kommit i ett för oss landtmän så betänkligt skede, att jag anser det omöjligt att bifalla utskottets förslag, för så vidt vi icke vilja afstå från den gamla frihet, som jag förut nämnt, vi landtmän hittills egt, att få torgföra våra slagtrade kreatur. Då vore det riktigare att afslå det hela, och det skulle säkerligen icke

vara någon fara å färde, om man läte frågan falla för ett år, till dess den kunde komma i ett bättre läge.

Rörande förslag till förordning angående köttbesigtning och slagttvång m. m.
(Forts.)

Herr Hjelmérus: Jag finner det öfverdrifvet att i detta fall tala om, att landsbygden göres skattskyldig till städerna, för den händelse vi nu antaga det föreliggande förslaget. Jag vill nemligen fästa herrarnes uppmärksamhet derpå, att lagförslaget icke innehåller någon bestämmelse om, att alla skulle vara skyldiga att låta slagta sina djur i slagthusen, utan den, som ej vill detta, är fri derifrån. Under sådana förhållanden kan jag icke finna annat, än att det är en synnerligen beskedlig skattskyldighet, det är fråga om.

Jag skall för öfrigt tillåta mig att påpeka, att, då frågan var före här i kammaren förra gången, åtskilliga talare yttrade, att de mycket väl skulle kunna gå in på lagen, blott det blefve på ett tillfredsställande sätt bestämdt angående räntan å anläggningskostnaderna. Lagutskottet har nu bestämt denna ränta, och icke annat än jag kan se, har utskottet bestämt den så, att just icke någon synnerlig stor fördel tillskyndas städerna. Ty jag undrar, hvar städerna vilja anskaffa penningar för den låga räntesats, som utskottet föreslagit. Men nu passar det icke ändå. Nu vill man helt enkelt yrka afslag på altsammans blott och bart af den anledning, att någon ränta öfver hufvud taget förekommer.

Då jag icke kan se, att ett antagande af det föreliggande lagförslaget kan innebära den ringaste fara för landsbygden, och då jag anser, att ett uppskof i detta fall kan vara högst skadligt, beroende derpå, att denna lag är af ekonomisk natur och afser att afhjelpa ett behof, som just nu förefinnes, och då därför kauske ett antagande af lagen en 3 å 4 år härefter kunde vara nästan värdelöst, så tillåter jag mig, herr grefve och talman, att vördsammast yrka bifall till det nu föreliggande sammanjemkningsförslaget.

Herr friherre von Schwerin: Jag skall be att i korthet få tilltillkännagifva, att, äfven om jag för min del gerna skulle hafva sett, att sammanjemkningen hade utfallit något annorlunda, jag likväl, då jag hyser den alldeles bestämda åsigten, att denna lag är till fördel icke allenast för städerna, utan också för landsbygden, kommer att rösta för lagutskottets föreliggande förslag. Blir förslaget antaget, är jag öfvertygad, att den ovilja, ja, till och med fruktan, som nu i vissa landtmannakretsar förefinnes emot denna lag, inom några få år skall alldeles försvinna.

Herr friherre Barnekow: En ärad talare på skånebänken yttrade, att alla arbeten i skatteregleringsväg för närvarande gå i den riktning, att städerna derpå förlora. Ja, mine herrar, jag hade förra året tillfälle att här i kammaren ganska omständligt samt äfven med anförande af siffror visa, att vi ännu en tid kunna fortgå i den riktningen, innan vi verkligen hunnit så långt, att landet betalar mindre i skatt än städerna. Jag är nemligen alldeles förvissad derom, att vi

Rörande förslag till förordning angående köttbesigtning och slagttvång m. m.
(Forts.)

landtmän, när alla våra utskylder tagas i betraktande, betala mera i skatt än städernas invånare.

Emellertid föreligger ju icke nu denna fråga, utan här är det fråga om, att städerna vilja skydda sig för en vara, som kan vara menlig för deras helsa, och vilja hafva säkerhet för att de icke skola få förtära kött efter sjuka djur. Ja, mine herrar, under sådana förhållanden är det svårt för oss landtmän, som leverera denna vara till dem, att sätta oss deremot. Vi å vår sida fordra ju, att de icke skola få sälja giftiga tapeter till oss, vi fordra undersökning af gödningsämnen o. s. v., och då är det, som sagdt, svårt för oss att sätta oss emot deras önskingar, då de vilja försöka skydda sig emot den vara, som vi lemna dem till föda.

Man har nu sagt, att landsbygden genom ett antagande af denna lag skulle göras skattskyldig till städerna, men så är alldeles icke förhållandet, mine herrar. Städerna skola visserligen bygga dessa slagthus samt göra upp ett förslag öfver hvad som i dem skall betalas för hvarje slagadt djur. Men detta förslag skall göras upp, innan man vet, hvilka kostnaderna komma att blifva eller huru stor omsättning man kan få, hvadan det kan vara mycket möjligt, att städerna komma att göra förluster på sina anläggningar, ehuru anläggningen också kan gå med vinst. Och, mine herrar, jag vill ännu en gång påpeka det, att om någon finner, att det blir för dyrt att slagta i dessa slagthus, så har han full rättighet att låta bli att slagta sina djur derstädes. Jag kan fortfarande liksom nu slagta hemma och föra in köttet på torget. Den ärade vice talmannen betonade nyss, att man icke bör frångå de svenska landtmännen deras gamla rättighet att slagta sina djur hemma samt att derefter föra in köttet till torget och sälja det. Nej, det är alldeles icke meningen att frångå dem denna rättighet.

Låtom oss nu emellertid tänka oss, att vi skulle få ett exportförbud och icke kunna utskicka våra slagtdjur. Hvad inträffar då? Jo, då skola vi konsumera allt köttet inom landet, hvilket naturligtvis skulle komma att betydligt nedtrycka priset, och de mindre slagtarne, som ibland komma med sekunda vara, skulle blifva undanträngda af den prima vara, som eljest kunde exporteras. Men denna fråga är enligt min mening af så stor vikt för vårt land, att, äfven om en och annan slagtare, som skulle slagta en gris eller en kalv utom slagthuset, skulle komma att få sin försäljning af köttet något försvårad, vinsten för hela landet dock skulle blifva så stor, att den enskilde bör få underkasta sig det tvång, som härvidlag möjligen kan komma att drabba honom.

Herr talman! Jag skall anhålla om bifall till utskottets förslag.

Herr Persson i Stallerhult: Jag ber att få fästa herrarnes uppmärksamhet derpå, att slagthusfrågan i sin helhet redan förut blifvit af kammaren behandlad. Nu gäller frågan endast lagutskottets sammanjemkningsförslag med anledning deraf, att kamrarne stannat i olika beslut med afseende på, huruvida städerna skola erhålla ersättning för räntan å anläggningskostnaderna eller icke. Första Kammaren har medgifvit dem detta, men Andra Kammaren deremot icke.

Med afseende på det sammanjemkningsförslag, som nu föreligger synes det mig vara alldeles detsamma, som om utskottet hemställt till Andra Kammaren att frånträda sitt förra beslut. Ty att nu, såsom utskottet gör, föreslå 3 procent, det kan jag icke finna vara att vid sammanjemkningen fästa tillbörligt afseende vid denna kammares beslut.

Jag skall helt enkelt ställa mig på den sidan, som yrkar, att Andra Kammaren måtte vidhålla sitt förut i ärendet fattade beslut, eller, med andra ord, instämma i herr Redelii reservation.

Rörande förslag till förordning angående köttbesigtning och slagtvång m. m.
(Forts.)

Häruti instämde herrar *Holmgren* i Hillebola, *Kihlberg*, *Mallmin*, *Olsson* i Mårdäng och *Eriksson* i Elgered.

Herr Darin: Herr talman! Herrarne må icke tro, att jag tagit till ordet för att yrka bifall till utskottets senast afgifna memorial eller för att yrka afslag på detsamma. Jag ansåg nemligen frågan vara fallen efter det resultat, hvartill kammaren vid sin senaste behandling af densamma kom.

Jag har emellertid ej velat underlåta att uttala detta för att på samma gång kunna betona, att, hvilken utgången än blir i dag — herr vice talmannen har sagt, att utskottets memorial blir bifallet, andra mena, att det blir afslaget — jag med afseende på den del, jag tagit i frågans föregående behandling i denna kammare, icke på något sätt vill anses hafva gifvit någon försäkran derom, att ett bifall till hvad utskottet nu senast har hemställt skall leda till betryggande åtgärder vid den fara, som enligt mitt förmenande för närvarande hotar vår kreatursexport.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats *dels* bifall till utskottets hemställan och *dels* att kammaren med afslag å nämnda hemställan måtte vidhålla sitt förut i frågan fattade beslut. Herr talmannen gaf proposition å hvarterdera af dessa yrkanden och fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till utskottets hemställan. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i förevarande memorial n:o 60, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren beslutit att, med afslag å utskottets hemställan, vidhålla sitt förut i frågan fattade beslut.

Omröstningen utföll med 105 ja mot 102 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 4,4 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.

Måndagen den 10 maj. Kl. 7,³⁰ e. m.

Enligt utfärdadt anslag sammanträdde kammarens ledamöter å nyo; och leddes dervid kammarens förhandlingar af herr vice talmannen.

§ 1.

Anmälles och godkändes *dels* konstitutionsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 83, angående af Riksdagen beslutade ändringar i rikets grundlagar; och

n:o 84, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition af den 31 januari 1896 med förslag till ändrad lydelse af 2 § 4:e mom. tryckfrihetsförordningen i fråga om meddelande af utdrag af straffregister;

och *dels* sammansatta stats- och bankoutskottets förslag till Riksdagens skrivelser:

n:o 86, till Konungen, angående ändring i instruktionen för Riksdagens revisorer af stats- banko- och riksgäldsverken; samt

n:o 87, till fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, angående inmurande af grundsten till riksdagshusbyggnaden på Helgeandsholmen.

§ 2.

Herr John Olsson begärde ordet och yttrade: Herr talman! Jag skall hos kammaren anhålla att få till herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet framställa ett spörsmål.

Då det kommit till min kännedom, att chefen för lifregementets husarer, herr öfverste Leuhusen för åren 1895 och 1896 i strid med gällande lönestat uttagit lönetillägg och fourageersättning för en tredje tjenstehäst, tillåter jag mig vördsamt anhålla om kammarens tillstånd att få till herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet framställa den förfrågan:

Huruvida herr statsrådet har för afsigt att tillstyrka Kongl. Maj:t att vidtaga någon åtgärd för vinnande af rättelse i omförmälda åtgärder.

Denna herr Olssons anhållan begärdes af flere ledamöter på bordet och blef i följd deraf bordlagd.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag.

§ 4.

Till bordläggning anmälades

statsutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 81, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om punkt VI af statsutskottets utlåtande n:o 57, angående Kongl. Maj:ts proposition rörande lönereglering för personalen vid statens jernvägar och i anledning deraf inom Riksdagen väckta motioner,

n:o 83, med förslag till voteringsproposition för gemensam omröstning i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande statsutskottets utlåtande n:o 58 angående väckta förslag om afsättning till arbetareförsäkringsfonden,

n:o 84, angående beräkningen af statsverkets ordinarie inkomster,

n:o 85, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående rätt för Kongl. Maj:t att för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tvenne mark disponera köpeskillingarna för vissa kronoegendomar, och

n:o 86, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till Göteborgs bestående åt sjösidan och öfre Norrlands fasta försvar,

sammansatta stats- och bankoutskottets memorial n:o 14 angående anvisande af ersättning till sammansatta stats- och bankoutskottets sekreterare,

bevillningsutskottets memorial:

n:o 20, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 17 § i det förslag till förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst, som af bevillningsutskottet i dess betänkande n:o 19 blifvit framlagdt, och

n:o 21, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa delar af bevillningsutskottets betänkande n:o 19 angående allmänna bevillningen, samt

bankoutskottets memorial n:o 13, i fråga om aflöningsstaterna vid riksbankens kontor i Linköping och Mariestad.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit tvenne gånger bordlagda.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 7,⁴⁷ e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Tisdagen den 11 maj.

Kl. 2,30 e. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 4 innevarande maj förda protokoll.

§ 2.

Anmälades och godkändes särskilda utskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 85, till Konungen, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition n:o 10 med förslag till lag för Sveriges riksbank, äfvensom enskilda i detta ämne väckta motioner, dels ock Kongl. Maj:ts proposition n:o 28 med förslag till lag med vissa bestämmelser om riksbankens sedelutgifningsrätt, så ock angående forum för riksbanken, till ansvarighetslag för fullmäktige i riksbanken samt till ansvarighetslag för ledamöter i styrelserna vid riksbankens afdelningskontor.

§ 3.

Herr talmannen föredrog till en början herr *John Olssons* i gårdagens sammanträde bordlagda anhållan om kammarens medgifvande att få till herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet framställa ett skriftligen affattadt spörsmål.

Sedan detta spörsmål nu blifvit uppläst och uppå af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition biföll kammaren herr Olssons berörda anhållan.

§ 4.

Efter föredragning, hvart för sig, af statsutskottets memorial:

n:o 81, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om punkt VI af statsutskottets utlåtande n:o 57, angående Kongl. Maj:ts proposition rörande lönereglering för personalen vid statens jeruvägar och i anledning deraf inom Riksdagen väckta motioner; och

n:o 83, med förslag till voteringsproposition för gemensam omröstning i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande statsutskottets utlåtande n:o 58, angående väckta förslag om afsättning till arbetareförsäkringsfonden,

blefvo de af utskottet i nämnda memorial föreslagna voteringspropositioner af kammaren godkända.

§ 5.

Föredrogs och bordlades för andra gången statsutskottets utlåtanden n:is 84 och 85.

§ 6.

Härefter föredrogs statsutskottets memorial n:o 86, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till Göteborgs befästade åt sjösidan och öfre Norrlands fasta försvar.

Sedan Kongl. Maj:t i afseende å regleringen af utgifterna under fjerdje hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1898 bevilja, dels under punkt 23 till påbörjande af befäsningsarbeten vid inloppet till Göteborg 500,000 kronor och dels under punkt 24 till påbörjande af befäsningsanläggningar vid Boden 500,000 kronor, samt i en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 5) herr friherre *R. M. Klinckowström* yrkat, att båda här ofvan omnämnda anslag, hvardera å 500,000 kronor, ej måtte af Riksdagen beviljas, hade statsutskottet i sitt utlåtande n:o 63 hemställt:

a) att Riksdagen måtte, med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställningar, hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa en fullständig utredning af frågan om ordnandet af landets fasta försvar i det syfte, utskottet angifvit; samt

b) att, i enlighet med herr friherre Klinckowströms omförmälda yrkanden, Kongl. Maj:ts förevarande framställningar om anvisande af dels 500,000 kronor till påbörjande af befäsningsarbeten vid inloppet till Göteborg, dels ock 500,000 kronor till påbörjande af befäsningsanläggningar vid Boden ej måtte af Riksdagen bifallas.

Enligt utskottet tillhandakommit protokollsutdrag hade Första Kammaren bifallit ett framställt yrkande, att Riksdagen, med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställningar, måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa en fullständig utredning af frågan om ordnandet af landets fasta försvar i det syfte, som angäfvos i en af herr Lundeberg m. fl. vid detta moment afgifven reservation, dock med viss ändring i motiveringen.

Andra Kammaren hade deremot bifallit utskottets hemställan.

Vidkommande åter mom. b) hade Första Kammaren antagit det förslag, som innefattades i den af herr Lundeberg m. fl. vid detta moment afgifna reservation, deri yrkats, att Riksdagen måtte, med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställningar och utan afseende å herr friherre Klinckowströms förenämnda yrkande, i riksstaten för år 1898 uppföra ett belopp af 1,000,000 kronor att afsättas för att efter Riksdagens medgifvande användas för stärkande af landets fasta försvar, deri Första Kammaren dock beslutit den ändring, att slutorden "stärkande af landets fasta försvar" utbyttes mot orden: "de af Kongl. Maj:t ifrågasatta ändamål".

Andra Kammaren hade deremot jemväl i afseende å detta moment bifallit utskottets hemställan.

Kamrarne hade alltså i afseende å *mom. a)* sammanstämmande beslutit, att Riksdagen skulle hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa en fullständig utredning af frågan om ordnandet af landets fasta försvar. I afseende å angifvande af syftet med en sådan utredning hade kamrarne fattat skiljaktiga beslut, i det att Första Kammaren antagit reservanternas ofvan omförmälda motivering med en mindre ändring, men Andra Kammaren gillat utskottets motivering.

För sammanjemkning af de olika meningarna i afseende å motiveringen hemstälde nu utskottet:

att den skrifvelse, Riksdagen komme att till Kongl. Maj:t, med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställningar, aflåta, måtte, så vidt anginge den fråga, som innefattas i *mom. a)*, erhålla af utskottet föreslagen lydelse.

Häremot hade reservation anmälts af herrar *H. Tamm, Månsson* och *Näslund*, hvarjemte herr *Andersson* i Nöbbelef begärt få antecknad, att han icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.

Efter det såväl utskottets hemställan som lydelsen af den föreslagna skrifvelsen blifvit uppläst, anförde:

Herr *Andersson* i Nöbbelef: Herr talman, mine herrar! Jag kan ej finna något skäl för Andra Kammaren att bifalla detta sammanjemkningsförslag. Jag tror, att Andra Kammaren bäst håller på sin mening, om den vidhåller den uppfattning, som den förut uttalat. Vid den förra behandlingen af detta ärende uttalade ju Andra Kammaren såsom sin mening, att frågan om ordnandet af vårt fasta försvar inträder i ett nytt skede, först när Riksdagen kommit att besluta *fortsättandet af den norra stambanan från Kalix elf.* Nu har Första Kammaren drifvit den meningen, att, i och med att banan börjat byggas från Boden, Riksdagen skall vara skyldig att gripa sig an med anläggandet af nya fästningsbyggnader, ty redan då har, enligt Första Kammarens mening, befästningsfrågan "kommit i ett nytt skede".

Då jag ej kan se, att det inverkar något på fästningsfrågan, om vi fortsätta banbyggandet från Boden till Kalix elf, kan jag ej vara med om den mening, som här i skrifseförslaget uttalas, utan anhåller jag att få yrka afslag på detta förslag.

Häruti instämde herrar *Näslund* och *von Friesen*.

Herr vice talmannen *Danielson* yttrade: Det var ledsamt, att icke herr *Hans Andersson* och äfven en annan ledamot af statsutskottet, som instämde med honom, voro tillstädes, då sammanjemkningsförslaget föredrogs i utskottet, ty då hade det kunnat hända, att det möjligtvis hade blifvit ett utbyte af dessa ord i motiveringen; men på dessa af herr *Hans Andersson* anförda ord hänger, enligt min uppfattning, ej frågan i den ringaste mån, ty om vi säga, att befästningsfrågan kommer i ett annat skede, sedan vi börjat bygga från Boden, eller vi säga, att den gör det, sedan vi börjat bygga från

Kalix elf till riksgränsen, betyder rakt detsamma. Ty hvad Riksdagen en gång kommer att besluta i fästningsfrågan blir nog något för sig fristående i förhållande till banbyggnaden. Och om nu en utredning af frågan om det fasta försvarsväsendet kommer att ega rum, är det gifvet, att man först derefter kan bedöma, huru pass långt man vill gå i fråga om nya fästningsbyggnader.

Men hvad vi inom utskottet höllo på, var, att vi skulle få med det der stycket, som handlar om utredning af frågan om bemanningen, ty detta är en så vigtig fråga, att vi dervid ej kunde på några villkor gifva med oss. Såsom herrarne finna, var det således Första Kammaren, som gaf med sig i detta fall, ty dessa ord om bemanningen funnos ej i Första Kammarens beslut i ämnet. Skulle vi nu förkasta sammanjemkningsförslaget, så kommer denna fråga ej med, och då är det ingen säkerhet för, att den kommer under utredning. Denna fråga om bemanningen synes mig dock vara mycket vigtig, ty det framskymtar i många uttalanden, att kostnaden för denna bemanning skulle komma att belöpa sig på ungefär en million kronor om året. Och då är det väl ingen obetydlighet, om man på det sättet kan få denna sak ordnad, att man ur redan befintliga truppförband kan uppsätta bemanningen för de fästningar, som kunna komma i fråga. Om man tänker på den besparing, som derigenom skulle uppstå, samt besinnar, att kostnaden för en fästning i Norrland skulle uppgå till 8 à 9 millioner kronor, så finner man, att man genom en dylik besparing skulle ha intjent dessa 8 à 9 millioner på lika många år.

Jag tror af dessa skäl, att det icke vore välbetänt af Andra Kammaren att förkasta sammanjemkningsförslaget, ty gör kammaren det, så faller äfven detta stycke bort, hvilket handlar om bemanningen, och som det är så viktigt att få med. Hvad herr Hans Andersson nämnde, föreställer jag mig icke ha så stor betydelse, att det därför vore skäl att afslå det föreliggande sammanjemkningsförslaget.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr *Ersson* i Vestlandaholm instämde häruti.

Herr *Månsson*: Då denna fråga förevar inom statsutskottet, uttalade jag samma mening som herr Hans Andersson nu här uttalat; och såväl jag som en annan ledamot af utskottet från denna kammare hafva låtit anteckna oss som reservanter mot betänkandet. Jag kan nemligen för min del icke finna annat, än att man här nästan helt och hållet gått ifrån Andra Kammarens beslut. Andra Kammaren har ju i sitt första beslut sagt, att om en gång i framtiden stambanan kommer att byggas vidare från Kalix elf, så har fästningsfrågan dermed kommit i ett nytt skede. Enligt min uppfattning är det en väsentlig skilnad mellan detta och att, som här skett, säga, att fästningsfrågan redan nu kommit i ett nytt skede. Att dessutom, på sätt här skett, tala om både Boden och Göteborg, det är — oberoende af hvad här säges om bemanningen — att ge så mycket på hand, att de, som komma, att sitta i Andra Kammaren, då denna befästningsfråga kommer fram, få en mycket tråkig ställning, ty säkert

är, att då som skäl för bifall till fästningsbyggnaderna kommer att åberopas just det, att man gifvit så mycket på hand, som här skett. Jag kan emellertid ej se, hvarför man behöfver göra det. Efter min uppfattning kan man ej annat än yrka afslag på denna utskottets hemställan, och jag ber därför att få instämma i den förste talarens yrkande.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Jag vill blott gent emot herr vice talmannen göra den anmärkningen, att, då han framhöll, att man genom denna motivering äfven skulle kunna få fram, hvad detachering af trupper till fästningarne i en framtid skulle komma att kosta, jag dock icke tror, att vi nu behöfva strida om den saken, ty hvilken komité än kommer att behandla detta ärende, så lär den nog taga i betraktande så väl kostnaderna för sjelfva byggandet och underhållet af fästningarne som äfven frågan om den framtida bemanningen af desamma. Jag kan ej tänka mig, att den komité, som skall tillsättas för behandling af detta ärende, icke skall taga reda på, i hvilken utsträckning en dylik detachering kan ega rum samt kostnaderna för densamma. Jag kan verkligen ej föreställa mig, att det spelar en så stor rol, att man i skrifvelsen särskildt berör denna fråga; och jag förstår på det hela taget ej alls, hvad hela detta sammanjemkningsförslag skall tjena till. Ty det är dock så, att Andra Kammaren genom förslagens antagande helt och hållet skulle frågå sin mening.

Herr vice talmannen Danielson: Hvar och en bör väl kunna förstå, att, hvad man här fann nödvändigt sammanjemka, var just motiveringen, ty man ville ju ej taga blott och bart klämman utan att säga ett ord om vare sig den ena eller andra kammarens åsigt. Vilja herrarne emellertid ha skrifvelsen sådan, så gerna för mig; jag skall icke sörja deröfver. Och klämman var ju densamma i båda besluten — det var endast olika motivering.

Om herrarne vilja bidraga till, att detta stycke om bemanningen faller bort, skall jag, som sagdt, böja mig derför. Men säkert är, att om vi icke från början göra tydligt för våra militärer om denna vår uppfattning af bemanningsfrågan, som här uttalas, så kan hända, vi få svårare att få denna vår mening gillad. Förhållandet är visst icke, som herr Hans Andersson sade, att detta stycke icke tjänar till någonting — det gagnar tvärtom mycket, ty få vi ej denna vår uppfattning tydligt uttalad nu, så tror jag, det icke är så lätt att komma fram dermed efteråt.

Säkert är, att på denna samma sammanjemkning har Första Kammaren ej vunnit — den har tvärtom gifvit med sig rätt betydligt; och om herrarne jemföra den af Första Kammaren beslutade motiveringen med hvad här är i fråga, skola ni finna, att jag har rätt. Vi ha ju lyckats få bort allt det der talet om, hvad departementschefen anført och som med styrka handlade om nödvändigheten och behofvet af fästningsbyggandet allt detta är borta. Första Kammaren har blott vunnit det, att den fått behålla orden "från Boden" i stället för de af Andra Kammaren antagna orden "från Kalix elf".

Enligt min åsigt spelar detta emellertid icke någon rol, då fästningsfrågan en gång förekommer till afgörande.

Jag skall emellertid ej hålla på vare sig det ena eller det andra, utan — vill kammaren afslå förslaget, så — gerna för mig.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, afslog kammaren utskottets hemställan.

Beträffande åter *mom. b)* framlade utskottet för deri förekommande frågas afgörande medelst gemensam omröstning förslag till voteringsproposition, så lydande:

Den, som vill, att Riksdagen, med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställningar och utan afseende å herr friherre Klinckowströms i ämnet gjorda yrkanden, i riksstaten för år 1898 uppför ett belopp af 1,000,000 kronor att afsättas för att efter Riksdagens medgifvande användas för de af Kongl. Maj:t ifrågasatta ändamål, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i enlighet med herr friherre Klinckowströms omförmälda yrkanden, ej bifallit Kongl. Maj:ts förevarande framställningar om anvisande af dels 500,000 kronor till påbörjande af befästningsarbeten vid inloppet till Göteborg, dels ock 500,000 kronor till påbörjande af befästningsanläggningar vid Boden.

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr A. Hedin: Herr talman! Kongl. Maj:t hade af Riksdagen begärt dels 500,000 kronor till påbörjande af befästningar vid Göteborg, dels 500,000 kronor till påbörjande af befästningsanläggningar vid Boden, att uppföras på extra stat för år 1898. Å denna Kongl. Maj:ts framställning hade i afgifven motion en ledamot af Första Kammaren yrkat afslag. Detta är de två framställningar i detta ämne, som statsutskottet haft att behandla, och ingenting annat. Det oakadt ha emellertid reservanter inom utskottet kommit fram med ett annat yrkande, något, som icke har utgångspunkt eller stöd i Kongl. Maj:ts proposition eller i någon af enskild riksdagsman väckt motion; och sedan har Första Kammaren antagit en modifikation af detta utskottsreservanternas förslag, likaledes utan något stöd i den kongl. propositionen eller någon i ämnet väckt motion, nemligen om *afsättande* af 1,000,000 kronor till befästningsändamål — hvilket är något helt annat än det, Kongl. Maj:t begärt, och således en helt ny fråga, hvilken icke blifvit i behörig ordning pröfvad. Under sådana förhållanden, och då jag icke kan finna, att den ena af de termer, af hvilka denna voteringsproposition består, är grundlagsenlig, d. v. s. ett i grundlagsenlig ordning tillkommet beslut, så anhåller jag,

att kammaren måtte afslå det föreliggande förslaget till voteringsproposition.

Vidare yttrades ej. Herr talmannen gaf proposition först på godkännande af den föreslagna voteringspropositionen och derefter på afslag å densamma; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som godkänner den af statsutskottet i dess förevarande memorial n:o 86 föreslagna voteringsproposition, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit nämnda förslag till voteringsproposition.

Omröstningen visade 84 ja, men 109 nej; och hade alltså den föreslagna voteringspropositionen af kammaren afslagits.

§ 6.

Föredrogs och bifölls sammansatta stats- och bankoutskottets memorial n:o 14, angående anvisande af ersättning till sammansatta stats- och bankoutskottets sekreterare.

§ 7.

Härefter föredrogs bevillningsutskottets memorial n:o 20, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 17 § i det förslag till förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst, som af bevillningsutskottet i dess betänkande n:o 19 blifvit framlagdt.

I sitt betänkande n:o 19 angående allmänna bevillningen hade utskottet föreslagit, att 17 § i förordningen angående bevillning af fast egendom samt af inkomst måtte erhålla följande lydelse:

“Uppgifter beträffande inkomst af rörelse eller yrke, som drifves på två eller flere orter, skola särskildt angifva, huru, enligt den skattskyldiges åsigt, det beskattningsbara inkomstbeloppet bör fördelas på en hvar af de orter, der enligt 12 § inkomsten bör beskattas, och skall i fråga om inkomst af bankrörelse skattskyldig, som driver sådan rörelse, vid uppgifterna foga utdrag af de särskilda kontorens månadsrapporter, upptagande balansen å in- och utlåningsräkningarna vid hvarje månads slut.“

Detta förslag hade Första Kammaren godkänt, hvaremot Andra Kammaren beslutit, att paragrafen skulle ur förordningen utgå.

Med anledning häraf hemstälde nu utskottet till Andra Kammaren: att kammaren ville, med frånträdande af sitt beslut rörande 17 § i utskottets ifrågavarande förslag till förordning, instämma i det beslut Första Kammaren härutinnan fattat.

Herr Fredholm begärde ordet och yttrade: Herr talman! I det nu föredragna memorialet från bevillningsutskottet förekommer nederst på första sidan följande yttrande af utskottet:

”Inom utskottet har blifvit upplyst, att det i Andra Kammaren framställda yrkandet om paragrafens uteslutande berott på ett misstag, i det att dervid skulle hafva åsyftats 17 § i Kongl. Maj:ts förslag till förordning, hvilken § utskottet ansett böra utgå, och icke den i utskottets förslag med n:o 17 betecknade paragrafen.”

Kammaren torde erinra sig, att det var jag, som framstälde yrkandet i fråga, och det är således jag, som gjort mig skyldig till det begångna misstaget. För detta ledsamma misstag anhåller jag nu vördsamt om kammarens benägna tillgift.

Det torde emellertid såsom en förmildrande omständighet tillåtas mig att dervid få anføra, på hvad sätt misstaget uppstod. Då jag midt under pågående diskussion erhöi en lång lista från Första Kammaren med uppgift på der fattade beslut och anmodan att här framställa motsvarande yrkanden, så hade jag samtidigt att bevaka min inom utskottet afgifna reservation. Detta gjorde, att jag i brådska kom att förvexla 17 § i Kongl. Maj:ts förslag med den med samma nummer betecknade § i utskottets förslag, som utgjorde föremål för föredragningen.

Efter denna förklaring torde kammaren finna önskvärdheten af att godkänna utskottets hemställan, på det att Riksdagens begge kamrar i föreliggande fall må komma till ett gemensamt beslut. Det bör för denna kammare ej möta något hinder att göra ett sådant medgifvande, då det, som i 17 § af utskottets förslag innehålles, är föga annat, än som nu är stadgadt, nemligen att: ”uppgifter beträffande inkomst af rörelse eller yrke, som drifves på två eller flera orter, skola särskildt angifva, huru, enligt den skattskyldiges åsigt, det beskattningsbara inkomstbeloppet bör fördelas på en hvar af de orter, der enligt 12 § inkomsten bör beskattas.”

På grund af hvad jag yttrat, tillåter jag mig att yrka bifall till utskottets hemställan i det föredragna memorialet.

Vidare anfördes icke. Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 8.

I ordningen förekom dernäst bevillningsutskottets memorial n:o 21, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa delar af bevillningsutskottets betänkande n:o 19 angående allmänna bevillningen.

I *punkten 1* framlade utskottet förslag till voteringsproposition för gemensam omröstning i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om § 4 i det författningsförslag, om hvars antagande utskottet hemställt i *punkten 1* af dess betänkande n:o 19.

Efter uppläsande af den föreslagna voteringspropositionen anförde:

Herr Fredholm: Då detta ärende företogs till behandling inom utskottet, förelåg ett protokollsutdrag från Andra Kammaren med den lydelse, som återfinnes på midten af sid. 2 i bevilningsutskottets memorial n:o 21.

Utskottets ledamöter från Andra Kammaren fäste då uppmärksamheten på ett i protokollsutdraget förekommande skriffel, nemligen att bokstafven "a)" skulle vara "d)", hvilket uppenbarligen framgår deraf, att Andra Kammaren fattat sitt beslut såsom tillägg till § 4. Den rigtiga lydelsen återfinnes också i den på sid. 3 i samma memorial förekommande nej-propositionen, som således är lika med det af Andra Kammaren fattade beslutet, under det att skriffelet kvarstår i den redogörelse för Andra Kammarens beslut, som utskottet lemnat på midten af sid. 2.

Detta förbiseende har nu medfört den oegentligheten, att då på sid. 2 står, att Andra Kammaren antagit ett tillägg under *mom. a)* af den lydelse, som der står, så stämmer detta icke öfverens med nej-propositionen å sid. 3, der kammarens beslut återfinnes under *mom. d)*. Denna oegentlighet, som detta medför, kan dock lätt afhjelpas, om bokstafven *a* på sid. 2 ändras till *d*, hvilket, efter hvad jag förvissat mig om hos kammarens sekreterare, står i öfverensstämmelse med kammarens beslut. Jag får därför, herr talman, hemställa, att kammaren behagade, med ändring af den på sid. 2 förekommande, momentets ordningsföljd utmärkande, bokstafven *a)* till *d)*, godkänna hvad utskottet i första punkten af memorialet föreslagit.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll det af herr Fredholm framställda yrkande.

Sedan kamrarne vidare stannat i olika beslut i fråga jemväl om § 14 af ofvanomförmälda författningsförslag, gjorde utskottet, som ansåg kamrarnes olika beslut icke kunna afgöras medelst gemensam omröstning, i *punkten 1*, en anmälan, att förevarande fråga enligt utskottets åsigt förfallit.

Vid punkten var fogad reservation af herrar friherre von Schwerin, Collander, Fredholm, G. Jansson i Krakerud, Lundström, S. M. Olsson i Sörnäas, Göransson, Swartling, Nilson i Lidköping och Bergendahl, hvilka inom utskottet påyrkat, att utskottet skulle uppsätta och för Riksdagen framlägga förslag till voteringsproposition.

Efter föredragning af punkten anförde

Herr friherre von Schwerin: Såsom herrarne se, är vid denna punkt fogad en reservation, som undertecknats af samtliga utskottets ledamöter från Andra Kammaren. Våra skäl äro korta, men de äro

så mycket mer talande. Vi påstodo inom utskottet, att frågan borde föranleda till gemensam votering, men vi förlorade på den förseglade sedeln, och därför reserverade vi oss alla tio. På de skäl, som finnas anförda i reservationen, yrkar jag, att kammaren behagade till utskottet återremittera punkten för upprättande af voteringsproposition.

Herr A. Hedin instämde häruti.

Herr Collander: Äfven jag har reserverat mig och ber att få göra samma yrkande som den föregående talaren. Föreskriften i 71 § regeringsformen, der det heter, att gemensam omröstning skall ega rum, "der kamrarne sig icke förena om grunderna för någon beviljning, sättet för deras tillämpning, eller beviljningens fördelning till utgörande", är alldeles tydlig. Här synes mig just vara fråga om *sättet för dessa grunders tillämpning*, och alltså bör gemensam omröstning ega rum. De föregående beslut, som utskottet anfört, synas mig icke här hafva tillämpning. Jag yrkar därför afslag å utskottets hemställan och förenar mig i den förre talarens yrkande.

Häruti instämde herr Swartling.

Öfverläggningen var härmed slutad. Punkten återremitterades.

Punkterna 3 och 4.

Lades till handlingarne.

§ 9.

Slutligen föredrogs och bifölls bankoutskottets memorial n:o 13, i fråga om aflöningsstaterna vid riksbankens kontor i Linköping och Mariestad.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Lorén* under morgondagens eftermiddag.

§ 11.

Anmäldes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 88, i anledning af väckt motion angående ändring i lagarne om aktiebolag och om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895;

n:o 89, i anledning af väckta motioner med förslag till förordning angående köttbesigtning- och slagttvång m. m.;

n:o 90, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 15 kap. 24 § strafflagen;

n:o 91, i anledning af väckt motion om föreskrift att aga eller annat kroppsstraff skall exeqveras under lämplig offentlig kontroll;

n:o 92, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen angående eganderätt till skrift den 10 augusti 1877; samt

n:o 93, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af § 4 i lagen den 24 maj 1895, angående anskaffande af hästar och fordon för krigsmagtens ställande på krigsfot.

§ 12.

Till bordläggning anmälles:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 10, i anledning af väckta motioner dels om bestämmande af en gemensam dag för val af riksdagsmän i Andra Kammaren, dels ock om vissa ändringar i riksdagsordningens bestämmelser i fråga om val till Andra Kammaren;

bevillningsutskottets betänkande n:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande förordning angående stämpelafgiften;

särskilda utskottets memorial n:o 4, angående aflöning åt utskottets sekreterare och vaktbetjening; samt

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 22, i anledning af väckt motion om utredning med anledning af brist på sökande till folkskolelärareplatser.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit tvenne gånger bordlagda.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,27 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.